

فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری
دوره ۱۲ / شماره ۴ (پیاپی ۴۸) / زمستان ۱۴۰۲
صفحه ۶۳۷ تا ۶۷۰

بررسی نقش میانجیگری عوامل موثر بر رفتار (ریسک‌پذیری، اعتماد به نفس و تفکر استراتژیک) در رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران

زهرا میرزازاده

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران
Mirzazadehz2021@gmail.com

شهره یزدانی

استادیار، گروه حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران (نویسنده مسئول)
Yazdani_82@yahoo.com

محمد حامد خان محمدی

دانشیار، گروه حسابداری، واحد دماوند، دانشگاه آزاد اسلامی، دماوند، ایران
Dr.khanmohammadi@yahoo.com

طاهره محمودیان دستنائی

استادیار، گروه روانشناسی، واحد بهشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، بهشهر، ایران
Ta.MD1360@iau.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۱/۰۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۲/۰۶

چکیده

هدف پژوهش حاضر تبیین عوامل موثر بر رفتار (ریسک‌پذیری، اعتماد به نفس و تفکر استراتژیک) بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری می‌باشد. روش پژوهش از نظر هدف، تحلیلی همبستگی و از نظر فرایند پژوهش کمی و کاربردی است. جامعه آماری شامل افراد دارای کد بورسی است که توسط نرم افزار حجم نمونه ۳۶۶ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین شد. به منظور سنجش متغیرها از پرسشنامه‌های استاندارد مربوطه استفاده شده است. داده‌های جمع‌آوری شده توسط نرم افزار 4/SMART PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌ها نشان دارد، هوش هیجانی بر ویژگی‌های شخصیتی اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری، تفکر استراتژیک و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری تاثیر مثبت و معنادار دارد و تفکر استراتژیک نقش میانجی‌گری جزئی بر رابطه متغیر مستقل هوش هیجانی و متغیر وابسته کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری دارد اما متغیرهای اعتماد به نفس و ریسک‌پذیری میانجی نیستند. پیشنهاد می‌گردد سرمایه‌گذاران با تقویت هوش هیجانی و تفکر استراتژیک، با اشتباهات روانی سرمایه‌گذاری مبارزه کرده و موجب بهبود بازده سرمایه‌گذاری‌های خود گردند.

واژه‌های کلیدی: هوش هیجانی، اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری، تفکر استراتژیک، کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری.

۱- مقدمه

یکی از موضوعات جذاب پیرامون تصمیم‌گیری در تفکر معاصر، تضاد آشکار بین احساسات و عقلانیت است. برخی از محققین بر این باورند که تفکر شهودی و احساسی به جای تفکر منطقی منجر به اخذ تصمیمات بهتر می‌شود در حالی که گروه دیگر بر این عقیده‌اند که اگر فرد عملکردهای شناختی خود را عاری از احساسات نماید تصمیمات بهتری خواهد داشت (هس و باسیگالوپو^۱، ۲۰۰۸). دیدگاه سنتی مبتنی بر تئوری تصمیم‌گیری، سرمایه‌گذاران را در فرایند تصمیم‌گیری در بازار سهام، منطقی فرض می‌کند. مطابق با این دیدگاه سرمایه‌گذار تمام اطلاعات بازار را دریافت، نتایج ممکن را ارزیابی و انتخاب‌های بهینه‌بالاترین مطلوبیت مورد انتظار را دارند (پوتو، دارمایانتی، لو، ویگوستینی، گد، آرتینی، کاندرانینگرات، آر و اودایانا،^۲ ۲۰۲۲). اما مطالعات مالی رفتاری نشان داد که افراد مطابق با تصور اقتصاددانان منطقی رفتار نمی‌کنند و تصمیم‌هایشان تحت تاثیر احساسات قرار می‌گیرد (باکار و پی^۳، ۲۰۱۶). مالی رفتاری مشهورترین کاربرد اخیر در روانشناسی تجربی در خصوص غیر منطقی بودن تصمیمات انسان در بازارهای مالی می‌باشد (هیلتون^۴، ۲۰۱۰)، که به دنبال درک چگونگی احساسات و خطاهای شناختی حاکم بر رفتارهای سرمایه‌گذاران فردی است (باکار و پی^۵، ۲۰۱۶). مطابق با این رویکرد رفتار سرمایه‌گذاران براساس بازار کارآمد، منطقی نیست و عاطفه و احساسات، تصمیمات مالی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. (پرتیوی، واردانی و سپتینیا^۶، ۲۰۲۰).

توسعه مالی رفتاری نشان داده است که فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری تحت تاثیر جنبه‌های روانشناختی و جامعه‌شناختی است (پاستوسیاک، کلر و بولک^۷، ۲۰۱۸). در شناخت روانشناسی تصمیمات سرمایه‌گذاری، نگرش‌ها، عواطف، روحیات و احساسات، ویژگی‌های شخصیتی، ادراک نسبت به سرمایه‌گذاری و احساسات سرمایه‌گذاران را نمی‌توان نادیده گرفت (بودا و سونیتا^۸، ۲۰۱۸). بارتری و تالو (۱۹۹۵) از جمله محققینی بودند که نشان دادند احساسات سرمایه‌گذار بر تصمیمات مالی آنها تاثیر می‌گذارد. در این راستا کناتسون (۲۰۱۱) بیان کرد که سرمایه‌گذاران دارای احساس مثبت مانند هیجان و اعتماد به نفس بالا به دنبال گزینه‌های سرمایه‌گذاری پر ریسک و سرمایه‌گذاران دارای احساس منفی که مضطرب هستند سرمایه‌گذاری‌های کم ریسک را انتخاب می‌کنند (احمد^۹، ۲۰۲۰). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت فرایند تصمیم‌گیری تحت تاثیر عوامل احساسی و شناختی مختلفی قرار می‌گیرد که میان افراد با ویژگی‌های شخصیتی مختلف، متفاوت است (آرن و حمامچی^{۱۰}، ۲۰۲۲). مطالعات انجام شده نشان می‌دهد یکی از موضوعات مهم در روانشناسی که نقش مهمی در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری ایفا می‌کند هوش هیجانی است. مایر و همکاران (۱۹۹۰) هوش هیجانی را توانایی درگیر شدن در پردازش

¹ Hess and Bacigalupo

² Putu, N., Darmayanti, A., Luh, N., Wiagustini, P., Gede, L., Artini, S., Candraningrat, I. R., & Udayana, U.

³ Bakar & Yi.

⁴ Hilton.

⁵ Pertiwi, T. K., Wardani, N. I. K., & Septentia, I.

⁶ Pastusiak R, Keller J, Monika Bolek.

⁷ Boda, J. R., & Sunitha, G.

⁸ Ahmad.

⁹ Aren, A., & Hamamci, H. N.

اطلاعات در مورد احساسات خود، دیگران و توانایی استفاده از این اطلاعات به عنوان راهنمای تفکر و رفتار می دانند (ذیمان و راجه^۱، ۲۰۱۸). افراد با هوش هیجانی بالا با مدیریت صحیح احساسات، تصمیمات موفقتری دارند، استرس و خطر را کمتر درک می کنند و در شرایط نامطمئن درک بالایی از کنترل داشته و این منجر به درک پایین افراد از ریسک خواهد شد (آرن و حمامچی ۲۰۲۲).

رشته حسابداری و حسابرسی به دلیل تصمیم و قضاوت های محوری افرادی مانند مدیران، حسابداران، حسابداران، تحلیل گران مالی و تنظیم کنندگان استاندارد، قضاوت و تصمیم گیری را به عنوان ویژگی مهم این رشته به رسمیت شناخته است به طوری که ترومن در سال ۲۰۰۶ قضاوت و تصمیم حرفه ای را به عنوان سنگ زیر بنای رشته حسابداری و حسابرسی معرفی می کند (مالا و چند^۲، ۲۰۱۵). یکی از گروههای تصمیم در این رشته سرمایه گذاران منفرد و گروهی هستند که کیفیت قضاوت و تصمیم گیری بر شهرت و عملکرد حرفه ای آنان تاثیر بسزایی دارد. در حالی که مطالعات نشان می دهند سرمایه گذاران در تصمیم گیری های خود منطقی نیستند و تصمیمات آنان تحت تاثیر عوامل روانی و شخصیتی مختلفی مانند عواطف، احساسات، و خطاهای شناختی است متأسفانه آنها از تاثیر این عوامل بر بازده و عملکرد سرمایه گذاری خود آگاه نیستند و با تکیه بر تحلیل های بنیادی و فنی، تصمیمات سرمایه گذاری خود را عقلایی فرض کرده و متوجه زیان های مالی هنگفتی می گردند. اهمیت عوامل شخصیتی و روانی بر تصمیمات سرمایه گذاری و عدم آگاهی سرمایه گذاران از میزان تاثیر این عوامل بر تصمیمات سرمایه گذاری خود و از طرفی خلاهای موجود در پژوهش های صورت گرفته در این خصوص، ضرورت این پژوهش را دو چندان کرده است. در سال های اخیر بسیاری از محققین به بررسی تاثیر عوامل روانشناختی بر تصمیم گیری سرمایه گذاری پرداخته اند. اما هیچ کدام از مطالعات درصدد پاسخ به این سوال نبوده اند: آیا متغیر های اعتماد به نفس، ریسک پذیری و تفکر استراتژیک در نقش متغیر میانجی به طور همزمان و در قالب یک مدل واحد، بخشی از رابطه متغیر هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم گیری سرمایه گذاری را منوط به خود می کنند؟ بنابراین به منظور پر کردن خلاهای موجود در ادبیات تحقیق و با توجه به اهمیت هوش هیجانی در بین عوامل روانشناختی موثر بر فرایند تصمیم گیری و همچنین ادبیات و تعاریف ارائه شده از این متغیر، هدف اول پژوهش بررسی تاثیر هوش هیجانی بر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری، اعتماد به نفس، ریسک پذیری و تفکر استراتژیک سرمایه گذاران می باشد و به عنوان هدف دوم به تبیین متغیرهای مذکور به عنوان متغیر میانجی بر رابطه متغیر هوش هیجانی بر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری می پردازیم.

¹ Dhiman & Raheja.

² Mala & Chand, 2015

مبانی نظری

هوش هیجانی حالت روانشناختی است که باورهای فردی را نسبت به یک عمل خاص تغییر می‌دهد. هوش نیز مانند احساسات، به توانایی‌های ذهنی مرتبط با عملیات شناختی اشاره دارد. رابرتز و میتوز (۲۰۰۹) هوش هیجانی را به عنوان مجموعه‌ای از استعدادها، شایستگی‌ها و مهارت‌ها برای مدیریت احساسات در برخوردهای عاطفی تعریف می‌کند. گولمن از جمله محققانی است که به بررسی هوش هیجانی پرداخته است او در سال ۱۹۹۸ پنج بعد خودآگاهی، خودتنظیمی، انگیزه، همدلی و مهارت‌های اجتماعی را برای هوش هیجانی ارائه کرد و تأکید نمود که این مهارت‌ها در هوش هیجانی برای یک رهبری موفق ضروری است. وی (۲۰۰۵) استدلال نمود که هوش هیجانی قوی‌ترین شاخص در انسان است که نقش بسزایی در تفکر، تصمیم‌گیری و موفقیت‌های فردی ایفا می‌کند. او در سال ۲۰۰۶ به رابطه بین هوش هیجانی و پیامدهای زندگی اشاره کرد و بیان نمود که هوش هیجانی به درک احساسات و مداخلات آنها در رفتار انسان کمک می‌کند و بروز احساسات منجر به تغییراتی در فیزیولوژی رفتار، شناخت و تجربه ذهنی می‌شود. بنابراین هوش هیجانی در ظرفیت درک احساسات، جذب احساسات مربوط به هیجان، درک اطلاعات آن احساسات و مدیریت آنها دارد. مطالعات نشان می‌دهند که هوش هیجانی به توانایی فرد در مدیریت و نظارت بر احساسات خود و سنجش صحیح وضعیت عاطفی دیگران کمک می‌کند و همین دلیلی بر اتخاذ تصمیمات بهتر است (ساشیکالا و چیترامانی^۱، ۲۰۱۷ نقش). زمانی که سرمایه‌گذاران به دلیل کمبود اطلاعات یا ناآگاهی از محیط رقابتی در شرایط نامطمئنی قرار می‌گیرند که محاسبات امکان‌پذیر نیست، به طور ناخودآگاه با احساسات روبرو می‌شوند و در این شرایط تلاش می‌کنند با تجزیه و تحلیل و ارزیابی حالات عاطفی و مدیریت هوش هیجانی خود، تصمیمات بهتری اتخاذ کنند. ارتباط هوش هیجانی با رفتار سرمایه‌گذاران در چندین پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است به عنوان مثال روبالتی و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای نشان دادند که هوش هیجانی موجب انگیزه سرمایه‌گذار و پیامد مشخصی بر رفتار سرمایه‌گذار دارد از طرفی اویکس و همکاران (۲۰۰۹) ارتباط معنادار بین هوش هیجانی و رفتار سرمایه‌گذاران را تأیید کردند (آپادھیای، تالوار، تیواری و گجرال^۲، ۲۰۲۰). لوبیس و همکاران (۲۰۱۵) نیز نشان دادند که هوش هیجانی و شخصیت مکانیزم دفاعی هستند و با تصمیمات فردی سرمایه‌گذار رابطه دارند (احمد^۳، ۲۰۱۸). از طرفی نتایج تحقیقات بر هوش هیجانی نشان می‌دهد توجه به بخش فردی هوش هیجانی به عنوان ظرفیت یک فرد در کنترل احساسات، اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و هدایت تفکر حائز اهمیت است. به عنوان مثال روون بار-اون در سال ۲۰۰۲ ذهن آگاه، مقاوم در برابر استرس و اعتماد به نفس بالا را از ویژگی‌های هوش هیجانی اعلام نمودند. در تأکید بر این مطالعه بار و همکاران (۲۰۰۶) اثبات نمودند که هوش هیجانی عامل اساسی برای شکوفایی ظرفیت افراد در دستیابی به موفقیت‌های زندگی است. آنها به این نتیجه رسیدند افرادی که توانایی درک احساسات و جهت‌دهی آن را دارند، دیدگاه بهتری از زندگی داشته، کاستی‌های خود را پذیرفته، ویژگی‌های مثبت خود را درک و با اعتماد به نفس

¹ Sashikala V. and Dr.P.Chitramani.

² Upadhyay, D., Talwar, S., Tiwari, S., & Gujral, H.

³ M. Ahmad.

بالاتری مواجه می شوند. همچنین شوت و همکاران نیز در سال ۲۰۰۲ رابطه بین هوش هیجانی و اعتماد به نفس افراد را مورد تاکید قرار دادند (آپادحیای، تالوار، تیواری، گجرال ۲۰۲۰).

از طرفی مطالعات، هوش هیجانی را راهنمایی برای تصمیم گیری بهینه در شرایط عدم قطعیت می داند (لشگری^۱، ۲۰۱۵). به عنوان مثال آیدمیر و ارن (۲۰۱۷) با بررسی ترجیحات سرمایه گذاری پر خطر، به رابطه بین درک ریسک و هوش هیجانی پی بردند. آنها دریافتند که هوش هیجانی تاثیر مثبتی بر ریسک پذیری مالی دارد (آرن و حمامچی^۲، ۲۰۲۰). مالیناوسکاس و همکاران (۲۰۱۸) نیز از جمله محققانی هستند که اعلام نمودند هوش هیجانی بالا با تمایل به درگیر شدن در رفتارهای خطرناک رانندگی مرتبط است. (سانچز لویز، فرناز بروکال، گونرئال و مگیاس رولبز^۳، ۲۰۲۲). ذیمان و راهجا (۲۰۱۸) نیز نشان دادند بین ابعاد مختلف EI با تحمل ریسک رابطه معناداری وجود دارد. آنها بیان نمودند سرمایه گذاران میزان تحمل ریسک خود را با توجه به ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی تعیین می کنند و با توجه به ویژگی های شخصیتی متفاوت بر اساس نیاز خود در مسیرهای مختلفی سرمایه گذاری گام بر میدارند (ذیمان و راجه، ۲۰۱۸). ماریاتی، سانچز-لویز، پابلو فرناندز و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی نقش هوش هیجانی و رفتارهای پر ریسک به این نتیجه رسیدند که بین هوش هیجانی با رفتارهای پر خطر در حوزه های اخلاق و بهداشت رابطه منفی و با حوزه های اجتماعی و تفریحی رابطه مثبت وجود دارد. (سانچز لویز، فرناز بروکال، گونرئال، مگیاس رولبز، ۲۰۲۲). با توجه به مطالب ذکر شده می توان نتیجه گرفت که هوش هیجانی به عنوان ظرفیت فردی با اعتماد به نفس و ریسک پذیری و تفکر استراتژیک رابطه معناداری دارد اما متأسفانه کمتر پژوهشی به بررسی تاثیر هوش هیجانی بر متغیرهای اعتماد به نفس و ریسک پذیری سرمایه گذاران پرداخته اند به خصوص در کشور عزیزمان ایران. از طرفی مطابق با تعریف سالوی و مایر می توان به تاثیر هوش هیجانی بر نوع تفکر پی برد. آنها در سال ۱۹۹۰ هوش هیجانی را ظرفیتی برای کنترل احساسات و عواطف خود و دیگران معرفی می کنند که موجب هدایت افکار و حرکات می شود. بروک و همکاران نیز در سال ۲۰۱۷ بیان نمودند که تفکر استراتژیک یک تفکر ارادی، سیستم محور، هدایت کننده و یک تفکر فرصت طلبانه است که افراد و سازمان ها را به سوی اکتشافات جدید و استراتژی آرمانی هدایت می کند (صادقی و قاسمی، ۱۴۰۰). اما متأسفانه کمتر پژوهشی به بررسی ارتباط بین هوش هیجانی و تفکر استراتژیک پرداخته است و می توان گفت هیچ کدام از مطالعات انجام شده در جامعه آماری سرمایه گذاران نبوده اند. محمدی و همکاران از جمله محققانی هستند که در ایران به بررسی این موضوع پرداخته اند، آنها در سال ۱۳۹۲ در بررسی رابطه بین تعهد سازمانی و هوش هیجانی با رویکرد تفکر استراتژیک با انتخاب ۲۰۰ نفر از کارکنان سطوح مختلف یک سازمان به این نتیجه رسیدند که بین تفکر استراتژیک و هوش هیجانی رابطه وجود دارد همچنین نکوتی زاده و همکاران (۱۳۹۳) نیز در بررسی ارتباط بین تفکر استراتژیک و هوش هیجانی در شرکت گاز استان ایلام نشان دادند که بین تفکر استراتژیک و هوش هیجانی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اما همانطور که بیان شد هیچ کدام از پژوهش

¹ Lashgari.

² Aren and Hamamci

³ Sánchez-López, Fernández-Berrocal, Gómez-Leal & Megías-Robles, A.

ها در جامعه آماری سرمایه‌گذاران انجام نشده است. بنابراین با توجه به اهمیت تاثیر هوش هیجانی بر اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک سرمایه‌گذاران و خلاهای تحقیقاتی موجود در این زمینه و به منظور دانش افزایی نسبت به تحقیقات قبلی به بررسی تاثیر هوش هیجانی بر اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک در بین سرمایه‌گذاران می‌پردازیم.

تصمیمات سرمایه‌گذار: رفتار سرمایه‌گذار یک رشته کارکردی است که از اقتصاد، امور مالی، سرمایه‌گذاری، روانشناسی و سایر رشته‌های وابسته وام گرفته شده است. هدف سرمایه‌گذاران به حداکثر رساندن سود و ثروت است اما مطالعات نشان داده اند که رفتار آنها به ناهنجاری‌های خاصی محدود می‌شوند (ساشیکالا و چیتراونی، ۲۰۱۷). اکثر سرمایه‌گذاران، سرمایه‌گذاری خود را بر اساس بازده و ریسک‌داری انجام می‌دهند اما اغلب احساسات بر عقلانیت غلبه می‌کند و تصمیمات آنها تحت تاثیر سوگیری‌های شناختی و عوامل روانشناختی قرار می‌گیرد (وندراپال، ۲۰۲۱). مطابق با تئوری مالی رفتاری اقدامات سرمایه‌گذاران توسط عقلانیت محدود می‌شود و تصمیمات آنان تحت تاثیر عوامل روانشناختی و عاطفی قرار می‌گیرد به طوری که شفرین و استاتمن (۲۰۰۰) بیان نمودند که مغز انسان بسته به ویژگی‌های روانشناختی سرمایه‌گذاران، می‌تواند مانع تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذار شود و در شرایط عدم اطمینان، عوامل روانشناختی، افراد را وادار به انحراف از فرایندهای تصمیم‌گیری منطقی می‌کند (احمد، ۲۰۲۰).

رفتار سرمایه‌گذار به عنوان کلیدی‌ترین عنصر در بازار سرمایه شناخته شده است که مانند عاملی تعیین‌کننده برای برنامه‌های سرمایه‌گذاری با منافع اقتصادی شگفت‌انگیز، عمل می‌کنند (احمد، ۲۰۱۸). از طرفی عوامل شخصیتی از جمله عوامل روانشناختی است که رفتار انسان را تحت تاثیر قرار می‌دهد. ویژگی‌های شخصی اغلب نقش مهمی در فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذار دارد، بر منطق غلبه می‌کند و موجب انحراف تصمیمات سرمایه‌گذار از واقعیت موجود می‌شود. از جمله عوامل روانشناختی و ویژگی‌های شخصیتی که رفتار سرمایه‌گذار را تحت تاثیر قرار می‌دهد اعتماد به نفس بیش از حد و ریسک‌پذیری می‌باشد. القران، القیسی، الشرفه (۲۰۱۶) با بررسی میزان تاثیر عوامل رفتاری بر فرایند تصمیم‌گیری نشان دادند اعتماد به نفس بیش از حد، زیان‌گریزی و ادراک ریسک از مسائل مهمی هستند که تصمیمات سرمایه‌گذاری را تحت تاثیر قرار می‌دهد. (وندراپال، ۲۰۲۱). بتارتر و تالو (۱۹۹۵) نیز دریافتند که احساسات سرمایه‌گذار بر تصمیم‌های مالی و بازنگری بر پرتفوی سرمایه‌گذاری، تاثیر می‌گذارد. کناتسون ۲۰۱۱ نشان داد که سرمایه‌گذاران دارای احساس مثبت مانند هیجان، اعتماد به نفس بیشتری دارند و به دنبال گزینه‌های سرمایه‌گذاری با ریسک بالا هستند و سرمایه‌گذاران دارای احساس منفی مضطرب هستند و ترجیح می‌دهند در انتخاب‌های کم‌ریسک سرمایه‌گذاری کنند (باروا و پریخ، ۲۰۱۸). اعتماد به نفس را می‌توان احساس مثبت یک فرد در مورد نتیجه یک تصمیم و باور ذهنی به رخداد یک نتیجه مثبت دانست که در نتیجه‌ی، اعتماد فرد به خود و تصمیمات و باورهای مثبت، توسعه می‌یابد (آرن و حمامچی، ۲۰۲۲). اعتماد به نفس بیش از حد یک سوگیری شناختی است که نشان‌دهنده برآورد بیش از حد

¹ Vanderpal.

² Baruah& Parikh

توانایی فرد در انجام وظایف و دست کم گرفتن شانس از دست دادن شغل است که این تعصب بر تصمیمات مالی و سرمایه گذاری شرکت تاثیر می گذارد (بهرامی و توسکی ۱۴۰۰). پمپیان نیز در سال ۲۰۰۶ اعتماد به نفس بیش از حد را ایمان بی دلیل به استدلال شهودی، قضاوت و توانایی های شناختی دانست (میشرا و متیلدا^۱، ۲۰۱۵). لوگراها (۲۰۱۶) بیان نمود اعتماد به نفس بیش از حد به میزان تعصب یا احساس توانایی ها و درک محدودیت های دانش افراد مربوط می شود (ریری، مانورنگ و کارتیکا^۲، ۲۰۲۰). در همین راستا چین (۲۰۱۲) رفتار سرمایه گذاران در بازار سهام مالزی را مورد مطالعه قرار داد و نشان داد که پشیمانی، اعتماد به نفس و باور، رفتار سرمایه گذاران را شکل می دهد همچنین ناپا (۲۰۱۴) با بررسی رفتار سرمایه گذاران فردی در بازار نیال به نتیجه ی مشابهی دست یافت و به این نتیجه رسید که اعتماد به نفس بیش از حد، خوش بینی و نگرش به ریسک، مولفه هایی هستند که رفتار سرمایه گذار را شکل می دهد (احمد، ۲۰۱۸). در حالی که بشیر و همکاران (۲۰۱۳) دریافتند که اعتماد به نفس بیش از حد تاثیر مثبت و معناداری بر تصمیم گیری سرمایه گذاران دارد عاطف (۲۰۱۴) و کنگاتاران (۲۰۱۴) نشان دادند که اعتماد به نفس بیش از حد تاثیر منفی بر تصمیم گیری دارد (باکار و یی، ۲۰۱۶). کاپاک و همکاران^۳ (۲۰۲۰) نشان دادند که سواد مالی اطمینان در دانش مالی، اطمینان به شرایط اقتصادی با احتمال سرمایه گذاری در سهام مرتبط هستند. ریری و همکاران (۲۰۲۰) نیز تأیید کردند اعتماد به نفس بیش از حد تاثیر مثبت و معناداری بر تصمیمات سرمایه گذاری دارد. باکار و یی (۲۰۱۶) نشان دادند که اعتماد به نفس بیش از حد، محافظه کاری و سوگیری در دسترس بودن تاثیرات قابل توجهی بر تصمیم سرمایه گذاری دارد.

لیپ در سال ۱۹۹۸ ریسک را عامل مهمی در تصمیم سرمایه گذاری دانست (سانچز لوپز، فرناز بروکال، گونرلثال و مگیاس رولز، ۲۰۲۲). نگرش افراد به ریسک داری ابعاد متعدد می باشد و بستگی به ویژگی های شخصیتی و سوگیری های روانی دارد و می توان گفت استراتژی های سرمایه گذاری افراد با توجه به ویژگی های شخصیتی و میزان تحمل ریسک سرمایه گذاران تعیین می شود در نتیجه سرمایه گذاران با شناخت شخصیت و آگاهی از میزان ریسک پذیری خود از مزیت مهمی در بازارهای رقابتی مالی برخوردار می شوند (کوبیلای و بایراکداراوغلو^۴، ۲۰۱۶). مفهوم عدم قطعیت در رفتار مالی اغلب به عنوان ریسک در نظر گرفته می شود و عدم قطعیت به خطا در برآورد، ناتوانی در پیش بینی نتیجه، وجود اختلال در بازار می باشد (لشکری، ۲۰۱۵). تیس واتسون در سال ۱۹۹۲ ریسک را هر رفتار منجر به زیان قابل توجه بر فرد تعریف می کند. به عقیده وی زمینه های پر خطر اغلب با یک احساسات قوی مشخص می شوند که فرایند تصمیم گیری افراد را هدایت و رفتار نهایی را تعیین می کنند. بنابراین توانایی های عاطفی می توانند عوامل محافظتی در برابر ریسک باشند (متوا، کبیر حسن متوا و فیصل صفا^۵، ۲۰۱۸). مطابق با همین دیدگاه افراد با ریسک پذیری بالا تمایل به سرمایه گذاری در سهام

¹ Mishra & Metilda.

² Riri, Manurang & Kartika.

³ Cupák, A., Fessler, P., Hsu, J. W., & Paradowski, P. R.

⁴ Kubilay & Bayrakdaroglu.

⁵ Metawa, N., Kabir Hassan, M., Metawa, S., Faisal Safa, M.

و مشتقات و افراد با ریسک‌پذیری پایین تمایل به سرمایه‌گذاری در اوراق قرضه و سپرده‌های بانکی دارند. (آرن و حمامچی، ۲۰۲۰). مطابق با مطالعات انجام شده از دیگر عواملی که بر تصمیم‌گیری تأثیر بسزایی دارد تفکر استراتژیک می‌باشد. تفکر از ویژگی‌های بارز انسان و محور اساسی حیات اوست به نحوی که انسان در طول زندگی خویش هرگز از تفکر و اندیشه فارغ نبوده و با نیروی تفکر صحیح و تصمیم‌توانسته است به حل مسائل و مشکلات نائل گردد. استنبرگ از نخستین محققانی بود که به مطالعه سبک‌های تفکر پرداخت. سبک تفکر یک الگوی ذهنی است که توضیح می‌دهد که افراد چه نوع اطلاعاتی را جمع‌آوری، چگونه آن اطلاعات را پردازش و چطور از آنها برای گرفتن تصمیم استفاده می‌کند (بیاضی، کردنائیج، حسینی و دانایی فرد، ۱۳۹۸). هاروارد (۱۹۸۹) تفکر استراتژیک را این‌گونه تعریف می‌کند: توانایی در نظر گرفتن پیامدهای بلندمدت اقدامات فعلی، تمایل به قربانی نمودن منافع کوتاه مدت در راستای منافع بلندمدت و توانایی کنترل است. تاکور و کالینجو بیان می‌کنند که تفکر استراتژیک شامل ویژگی‌هایی همچون فعال بودن، ریسک‌پذیری، مرکز کنترل و ارتباطات می‌باشد. لیدتکا اشاره می‌کند که فقط افراد، توانایی تفکر استراتژیک دارند و سازمان‌ها تنها می‌توانند زمینه لازم جهت تفکر استراتژیک را فراهم نمایند. (فرهنگی و دهقان ۱۳۸۹). جشنی (۱۳۹۳) ظهراپی (۱۳۹۸) بیان می‌کند که نقش مدیران در فرایند استراتژیک و اتخاذ تصمیمات وابسته به نحوه فکرشان می‌باشد و چهارچوب‌های برنامه‌ریزی تنها فراهم‌کننده سولاتی است که پاسخ‌ش مبتنی بر روش‌شناسی مدیران و تفکر ایشان در تصمیم‌گیری است. (صادقی و قاسمی، ۱۴۰۰). اما متأسفانه در ایران و خارج از ایران پژوهشی که به بررسی متغیر تفکر استراتژیک بر کیفیت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران پرداخته باشد یافت نشد و پژوهش‌های انجام شده در این خصوص به بررسی موردی متغیرهای اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری بر کیفیت تصمیمات سرمایه‌گذاری پرداخته‌اند. پژوهش حاضر به منظور پر کردن خلأهای موجود و ایجاد ارزش افزوده در رشته مالی رفتاری پس از بررسی تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، به تبیین نقش میانجی‌گری متغیرهای اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری می‌پردازد.

پیشینه پژوهش

گلستان و زینتی در سال ۱۴۰۰ در تحقیق با عنوان "تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر ادراک ریسک سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، تحلیل نقش میانجی ریسک" به بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی بر ادراک ریسک بین سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار مشهد پرداختند. نمونه آماری ۱۱۷ نفر از ۵۴ کارگزار مشهد انتخاب شدند. نتایج پژوهش آنها نشان می‌دهد ویژگی‌های برون‌گرایی و گشودگی شخصیتی افراد از طریق تمایل به ریسک آنان بر ادراک ریسک این افراد تأثیر دارد و ویژگی‌های روان‌رنجوری، وظیفه‌شناسی و سازگاری افراد از طریق تمایل به ریسک آنان بر ادراک ریسک این افراد تأثیر ندارد.

هاشمی و همکاران در سال ۱۴۰۱ در پژوهشی تحت عنوان "تأثیر الگوهای تصمیم‌گیری احساسی سرمایه‌گذاران بر عملکرد شرکت" به تعیین تأثیر دو سوگیری رفتاری سرمایه‌گذاران شامل «زیان‌گریزی» بعنوان شاخصی

از احساسات منفی و «اعتماد به نفس بیش از حد» بعنوان شاخصی از احساسات مثبت بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداخته است. به همین منظور نمونه‌ای متشکل از ۱۵۶ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۹ انتخاب و از مدل رگرسیونی چند متغیره به روش داده‌های ترکیبی برای آزمون فرضیات استفاده کرده است. نتایج نشان دهنده ارتباط منفی زیان‌گریزی سرمایه‌گذاران با عملکرد اقتصادی شرکت و ارتباط مثبت اعتماد به نفس بیش از حد سرمایه‌گذاران با عملکرد بازار شرکت است. همچنین وی نشان داد که در بازار سرمایه ایران، سوگیری اعتماد به نفس بیش از حد سرمایه‌گذاران بر سوگیری زیان‌گریزی آنها به میزان قابل توجهی غلبه دارد.

اشعری و همکاران در سال ۱۴۰۱ در پژوهشی با عنوان " بررسی تاثیر ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی بر ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران " به بررسی رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی، هوش هیجانی و تحمل ریسک بین ۲۰۰ سرمایه‌گذار بورس اوراق بهادار می‌پردازد. یافته‌های تحقیق وی نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و ادراک ریسک و هوش هیجانی و تمایل به ریسک رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین ارتباط مثبت و معنادار ویژگی‌های شخصیتی و ادراک ریسک و تمایل به ریسک مورد تأیید قرار گرفت. شواهدی مبنی بر وجود نقش تعدیلی از ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط بین هوش هیجانی با میزان ریسک‌پذیری در تحقیق وی یافت نشد.

صمدی و همکاران در سال ۱۴۰۱ در پژوهشی با عنوان " بررسی تأثیر هوش هیجانی بر تصمیم‌گیری مالی با نقش میانجی‌گری خلق و خوی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران " به بررسی تأثیر متغیرهای روانشناختی هوش هیجانی با میانجی‌گری خلق و خوی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در شهر همدان پرداخته است. یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد بین هوش هیجانی و تصمیم‌گیری مالی رابطه وجود دارد و از نتایج جزئی نبود رابطه بین هوش هیجانی و تصمیم‌گیری شهودی و رابطه منفی هوش عاطفی با تصمیم‌گیری عقلایی است؛ اما هوش هیجانی با سه سبک وابستگی آنی و اجتنابی رابطه مستقیم دارد. از نتایج دیگر این تحقیق اینکه خلق و خوی مثبت مانند مشتاق، فعال، هوشیار با تصمیم‌گیری شهودی رابطه ندارد و با سبک تصمیم‌گیری عقلایی، آنی و اجتنابی رابطه مثبت و با سبک تصمیم‌گیری وابستگی رابطه منفی دارد.

قاسمی و همکاران در سال (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان " تاثیر هوش هیجانی بر عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران با تاکید بر حسابداری ذهنی " به بررسی رابطه بین رفتار سرمایه‌گذاران و تعیین میزان اثر هوش هیجانی بر تصمیم‌گیری‌های یک فرد در زمان سرمایه‌گذاری پرداختند. برای این منظور تورش‌های سرمایه‌گذاری مانند حسابداری ذهنی، ریسک‌گریزی تأثیر سرائیتی و چگونگی تأثیر آنها بر فرایند تصمیم‌گیری نیز بین ۲۰۷ نفر از سرمایه‌گذاران صندوق‌های سرمایه‌گذاری مورد کنکاش قرار گرفت. نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه اصلی این تحقیق حاکی از آن است که بین هوش هیجانی و حسابداری ذهنی و تأثیر سرائیتی رابطه معناداری وجود دارد.

لاری سمنانی در سال ۱۳۹۷ در پژوهشی تحت عنوان " تاثیر حالت‌های روحی در ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران " اهمیت تأثیر حالت‌های روحی را در ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران فعال در بورس اوراق بهادار تهران را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری پژوهش کلیه سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران

بوده که ۳۸۶ نفر از بین آنها انتخاب شده است. داده‌های لازم از طریق پرسشنامه حالت‌های روحی پاناس و ریسک‌پذیری جمع‌آوری شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران تحت تاثیر چهار حالت روحی عاطفه مثبت زیاد، عاطفه مثبت کم، عاطفه منفی زیاد، عاطفه منفی کم است. به گونه‌ای که با عاطفه مثبت زیاد و عاطفه منفی کم، رابطه مستقیم و با عاطفه مثبت کم و عاطفه منفی زیاد رابطه عکس دارد. همچنین عاطفه مثبت زیاد بیشترین و عاطفه مثبت کم، کمترین تاثیر را در میزان ریسک‌پذیری سرمایه‌گذار دارد.

پارول کومار^۱ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان "تحلیل عوامل تعیین‌کننده رفتاری، روان‌شناختی و جمعیت‌شناختی تصمیم‌گیری مالی سرمایه‌گذاران خانگی" به بررسی تاثیر مجموعه‌ای از عوامل رفتاری روان‌شناختی و جمعیت‌شناختی بر تصمیم‌گیری‌های مالی پرداختند. محققان برای جمع‌آوری اطلاعات ۶۳۴ پرسشنامه را بین سرمایه‌گذاران هند توزیع کردند. نتایج تحقیقات ارتباط سواد مالی دیجیتال، توانایی مالی، استقلال مالی را در تصمیم‌گیری‌های مالی تأیید می‌کند. علاوه بر این، توانایی مالی تا حدی واسطه ارتباط بین سواد مالی دیجیتال و تصمیم‌گیری مالی می‌باشد. نتایج کلی این پژوهش تاثیر عوامل روان‌شناختی، رفتاری و جمعیت‌شناختی مختلف را بر تصمیم‌گیری‌های مالی را نشان می‌دهد.

کارتیکیان شانمگام^۲ و همکاران (۲۰۲۳) در پژوهشی تحت عنوان "رابطه بین پنج ویژگی شخصیتی بزرگ، سواد مالی و تمایل به ریسک: شواهدی از هند" به بررسی تجربی تأثیر پنج ویژگی شخصیتی بزرگ بر سواد مالی و ریسک‌پذیری پرداختند. داده‌ها از ۲۸۵ پاسخ‌دهنده از چهار شهر بخش جنوبی هند با استفاده از یک ابزار ساختاریافته جمع‌آوری شده است. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان می‌دهد که پنج ویژگی شخصیتی بزرگ تأثیر مثبت و معناداری بر نگرش مالی، رفتار مالی، دانش مالی و تأثیرات تصمیم‌گیری مالی بر سواد مالی دارند، نگرش مالی به طور مثبت با تمایل به ریسک مرتبط است و تأثیرات تصمیم‌گیری مالی به طور مثبت با تمایل به ریسک در ارتباط می‌باشد.

آرن و حمامچی (۲۰۲۲) در پژوهشی تحت عنوان "ارزیابی ترجیحات سرمایه‌گذاری با فانتزی هوش هیجانی، اعتماد به نفس اعتماد، سواد مالی و ترجیح ریسک" عواملی که ابزار سرمایه‌گذاری ناشناخته جدید را به ابزار سرمایه‌گذاری شناخته شده و با تجربه ترجیح می‌دهند را مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش ریسک‌پذیری، اعتماد، تحمل ریسک و سواد مالی ذهنی، اعتماد به نفس و درک ریسک تاثیر بسیار ضعیفی بر ترجیحات سرمایه‌گذاری دارند. همچنین بین سواد مالی عینی و ذهنی رابطه مثبت و معنادار متوسطی مشاهده شد. از طرفی سواد مالی ذهنی رابطه قوی و معناداری با هوش هیجانی، اعتماد، اعتماد به نفس، قصد سرمایه‌گذاری پرخطر و خیال‌پردازی دارد.

چن^۳ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان "نقش میانجی تعصب خوش‌بینی و ادراک ریسک بین هوش هیجانی و تصمیم‌گیری" به بررسی تاثیر هوش هیجانی بر تصمیم‌گیری پرداختند. همچنین آنها در این پژوهش

¹ Kumar, Parul.

² Shanmugam.

³ Chen.

به سوگیری خوش بینی و ادراک ریسک به عنوان متغیرهای مداخله گر بین هوش هیجانی و تصمیم گیری مورد بررسی قرار دادند. در این پژوهش داده ها از بین ۳۷۰ پرسشنامه توزیع شده بین سرمایه گذاران در بازار کالا جمع آوری شده است. نتایج مطالعه حاکی از تاثیر هوش هیجانی بر تصمیم گیری است. همچنین سوگیری خوش بینی تأثیر مثبتی بر تصمیم گیری دارد.

ذیمان و راجه (۲۰۱۸) در پژوهشی تحت عنوان " آیا ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی سرمایه گذاران میزان تحمل ریسک آنها را تعیین می کند؟" به بررسی ویژگی های شخصیتی، هوش هیجانی و تحمل ریسک سرمایه گذاران پرداختند و نشان دادند که بین تحمل ریسک با ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی سرمایه گذاران رابطه معناداری وجود دارد.

کلر^۱ (۲۰۱۷) در پژوهشی تحت عنوان " تاثیر اعتماد به نفس، جنسیت، دانش و تجربه بر اثر بخشی سرمایه گذاری در بازار سرمایه" به بررسی رابطه بین دانش، جنسیت، تجربه و اعتماد به نفس سرمایه گذاران در بازار سرمایه پرداخت. نتایج پژوهش در سه گروه شرکت کننده بدین شرح می باشد. تجزیه و تحلیل پرتفولیوهای گروه اول با نرخ بازده نسبتاً پایین نشان می دهد که عوامل شخصیتی بیشترین اهمیت در سرمایه گذاری دارند. افرادی که در کنترل احساس ترس مرتبط با سرمایه گذاری موفق تر عمل می کنند به نتایج بهتری سرمایه گذاری دست می یابند. همچنین کنترل احساس ترس در مردان بیشتر از زنان می باشد. تجزیه و تحلیل پرتفوی گروه دوم حاکی از آن است که افزایش سود آوری پرتفوی وابسته به دانش مالی است. بنابراین دانش مالی و شناخت بهتر از بازار امکان سرمایه گذاری کارآمد را فراهم می کند. اما با تجزیه و تحلیل پرتفوی گروه سوم محقق قادر به به شناسایی عوامل موثر بر سود بالا در در پرتفوی این گروه نبود. جنسیت، سن و دانش در گروه سوم ارتباط معناداری با سرمایه گذاری نداشت.

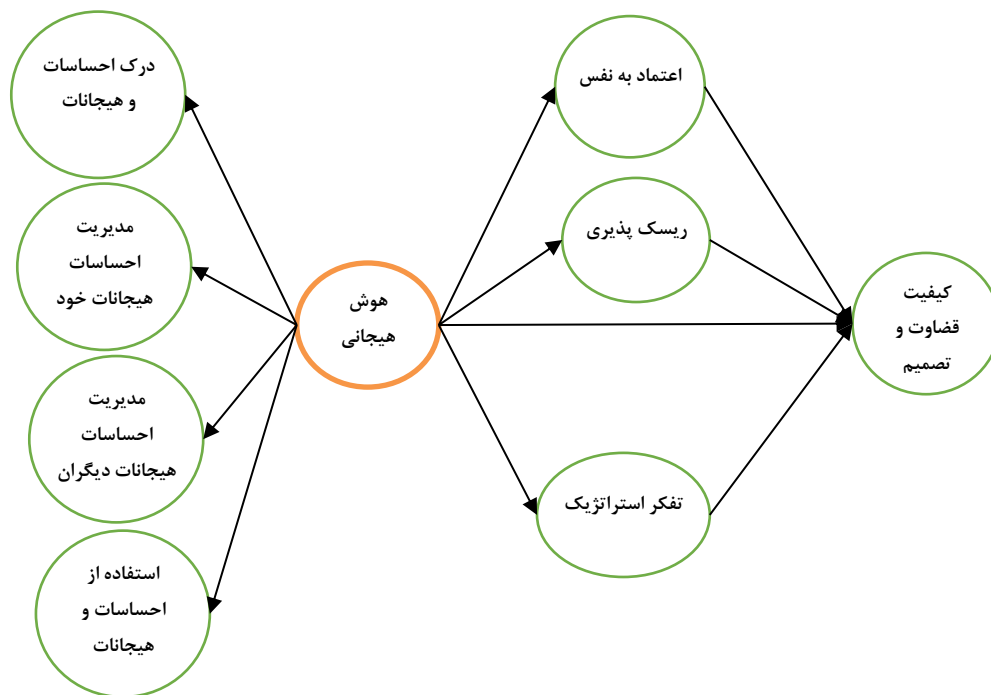
فرضیات پژوهش:

- مبانی و ادبیات ذکر شده مبنای تدوین فرضیات مدل مطالعه حاضر به شرح ذیل می باشد:
- فرضیه اول: هوش هیجانی بر اعتماد به نفس سرمایه گذاری تاثیر دارد.
- فرضیه دوم: هوش هیجانی بر ریسک پذیری سرمایه گذاری تاثیر دارد.
- فرضیه سوم: هوش هیجانی بر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری سرمایه گذاری تاثیر دارد.
- فرضیه چهارم: هوش هیجانی بر تفکر استراتژیک سرمایه گذاری تاثیر دارد.
- فرضیه پنجم: ریسک پذیری بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم گیری سرمایه گذاری تاثیر دارد.
- فرضیه ششم: اعتماد به نفس بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم گیری سرمایه گذاری تاثیر دارد.
- فرضیه هفتم: تفکر استراتژیک بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم گیری سرمایه گذاری تاثیر دارد.

¹ Keller, j.

مدل مفهومی پژوهش

مطابق با ادبیات و مبانی نظری و فرضیات ارائه شده، مدل مفهومی پژوهش مطابق با شکل شماره (۱) می‌باشد.

شکل شماره ۱ مدل مفهومی پژوهش

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش: روش پژوهش حاضر از نظر هدف، تحلیلی همبستگی و از منظر فرایند و نتیجه اجرا کمی و کاربردی است.

جامعه و نمونه آماری: جامعه آماری پژوهش، سرمایه‌گذاران دارای کد بورسی در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند. تعداد نمونه آماری با استفاده از محاسبه گر حجم نمونه برای مدل سازی معادلات ساختاری ۳۶۶ نفر از سرمایه‌گذاران دارای کد بورسی انتخاب شده‌اند.

ابزار جمع آوری اطلاعات: به منظور تدوین مبانی نظری و پیشینه تحقیق از روش کتابخانه‌ای و مقالات روز استفاده شده و در بخش دوم، داده‌های مربوط به متغیر مستقل و وابسته با استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد جمع‌آوری شده است. متغیر هوش هیجانی دارای چهار بعد درک احساسات و هیجانات، مدیریت احساسات و هیجانات خود، مدیریت احساسات و هیجانات دیگران و استفاده از احساسات و هیجانات با ۱۶ گویه، متغیر اعتماد

به نفس با ۲ گویه، متغیر ریسک پذیری با ۵ گویه، متغیر تفکر استراتژیک با ۴ گویه و کیفیت قضاوت و تصمیم گیری با ۶ گویه و با استفاده از طیف ۵ گزینه ای لیکرت سنجیده شده اند. منابع و اطلاعات مربوط به پرسشنامه در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

روش آزمون فرضیات

با توجه به مدل مفهومی پژوهش که در آن سازه های هوش هیجانی با ابعاد (درک احساسات، مدیریت احساسات خود، مدیریت احساسات دیگران و استفاده از احساسات)، اعتماد به نفس، ریسک پذیری، تفکر استراتژیک بر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری تاثیر می گذارد، مدل مذکور دارای الگویی علی است. از این رو با توجه به الگوی علی روابط در مدل تحقیق از مدل سازی معادلات ساختاری برای تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده استفاده شده است. از طرفی با توجه به حجم نمونه بدست آمده از نرم افزار حجم نمونه برای مدل سازی معادلات ساختاری (SEM) و نیز قیاس آن با روش سرانگشتی هنسلر که با حضور ۳۳ گویه استفاده از نرم افزار های کواریانس محور را منوط به حجم نمونه ای بالای ۳۰۰ مشاهده می کند (قاعده قیاس با روش سرانگشتی در کتاب روش پژوهش عملگرا (مرادی و میرالماسی، ۱۳۹۸)) و در نهایت پیچیدگی نسبی مدل به دلیل وجود سازه برونزی بعد دار محقق را علی رغم نرمال بودن توزیع داده ها به سمت استفاده از رویکرد حداقل مربعات جزئی (واریانس محور) به عنوان نسل دوم (نسل پیشرو) از مدل سازی معادلات ساختاری واریانس محور سوق می دهد (مرادی و خیری، ۱۳۹۵). همچنین تجزیه و تحلیل داده های جمع آوری شده با استفاده از نرم افزار PLS SMART ورژن ۴ انجام می گردد.

در ادامه ابتدا متغیر های جمعیت شناختی، شاخص ها و متغیر های مدل مفهومی در قالب آمار توصیفی طبقه بندی و تفسیر می گردد و سپس داده های جمع آوری شده از ابزار پرسش نامه توسط آزمون های پیش پردازش مورد غربال گری قرار گرفته و در نهایت داده های پیش پردازش شده در قالب آمار استنباطی و با روش های آماری علی به آزمون فرضیات می پردازیم.

متغیرهای پژوهش

با توجه به مدل مفهومی ارائه شده، هوش هیجانی متغیر مستقل و کیفیت قضاوت و تصمیم گیری متغیر وابسته و متغیرهای اعتماد به نفس، ریسک پذیری و تفکر استراتژیک در نقش متغیر میانجی در پژوهش می باشند.

جدول شماره ۱: جدول سوالات متغیرهای مکنون در پرسشنامه و مدل

منبع	متغیرهای آشکار	متغیرهای مکنون
	PQ1-PQ4	هوش هیجانی
	MS1-MS4	
Aydemir& Aren2017	MQ1-MQ4	
	U1-U4	
Craig E 2006	SELF1-SELF2	اعتماد به نفس
Westaby, J. D., & Lowe, J. K. (2005)	RISK1-RISK5	ریسک
\ Moon, B. J. 2013	ST1-ST4	تفکر استراتژیک
Ghasemaghaei, M., 2018	QU1-QU6	کیفیت فضاوت و تصمیم‌گیری

یافته‌ها

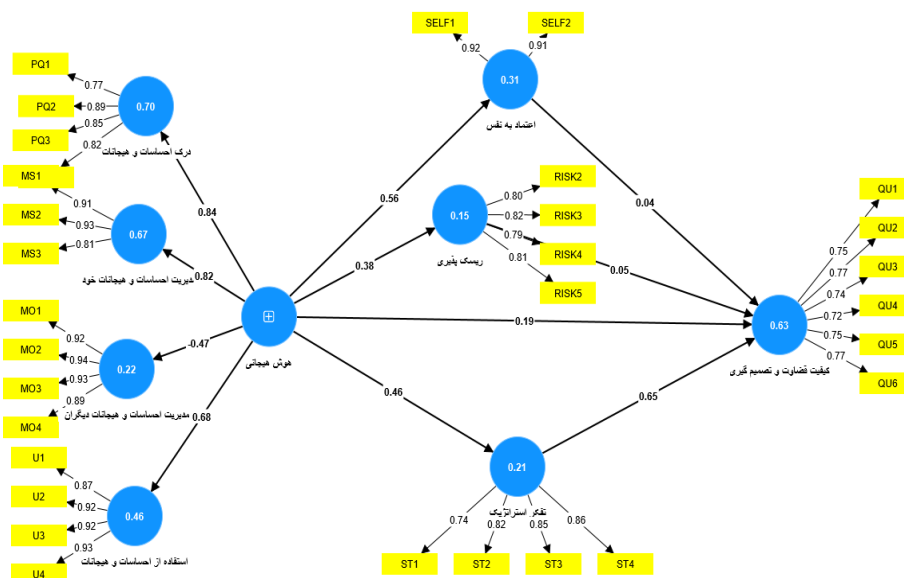
آمار توصیفی: با توجه به فراوانی مشاهده شده در حجم نمونه، ۷۵.۴ درصد پاسخ دهندگان آقایان و ۲۴.۶ درصد را خانم‌ها تشکیل داده‌اند. از این تعداد ۴۱.۸ درصد افراد دارای تحصیلات لیسانس، ۴۲.۴ درصد فوق لیسانس، ۱۲.۹ درصد دارای تحصیلات دکتری و ۲.۴ و ۰.۶ درصد پاسخ دهندگان دارای تحصیلات فوق دیپلم و دیپلم بوده‌اند. همچنین ۵۸.۲ درصد افراد در رشته‌های غیرمالی ۱۲.۸ درصد دارای تحصیلات حسابداری ۷.۹ درصد در رشته مدیریت مالی و ۱۲ و ۹ درصد از افراد در رشته‌های حسابداری مدیریت و حسابداری تحصیل کرده‌اند. ۴۵.۹ درصد افراد بیش از ۵ سال است در بورس سرمایه‌گذاری کرده‌اند، ۲۵.۳ درصد بین ۴ الی ۵ سال، ۸.۸ درصد بین سه تا ۴ سال و ۱.۶ و ۹.۴ درصد به ترتیب بین ۲ الی ۳ سال و کمتر از یک سال در بورس سابقه سرمایه‌گذاری داشته‌اند.

بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها: به منظور سنجش توزیع نرمال داده‌ها از شاخص چولگی و کشیدگی استفاده شده است. کلیه ضرایب چولگی و کشیدگی در حدود مشخص شده (شاخص چولگی بین مثبت و منفی ۳ و کشیدگی بین مثبت و منفی ۵) پژوهش برقرار است. بنابراین فرض لازم و کافی برای نرمال بودن توزیع داده‌های پژوهش برقرار است.

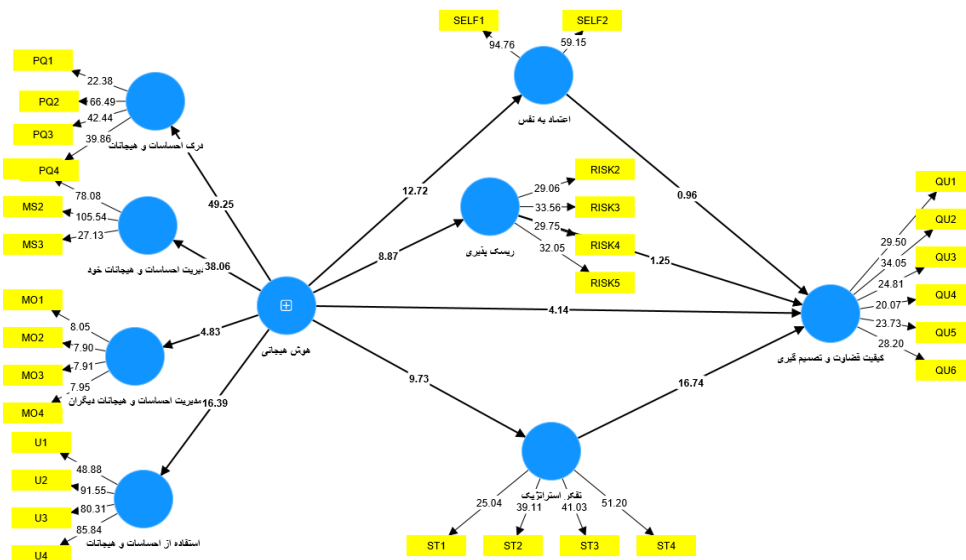
آزمون فرضیه‌ها: از آنجایی که در مدل‌سازی معادلات ساختاری واریانس محور، مدل از دو بخش بیرونی و درونی تشکیل شده است، ابتدا با استفاده از مدل بیرونی به ارزیابی همگن بودن گویه‌های انعکاسی هر مولفه، ارزیابی پایایی و روایی سازه و کیفیت سنجی اندازه‌گیری متغیرهای مکنون پرداخته شد و سپس با استفاده از مدل درونی به بررسی رابطه‌ی علی متغیرهای مکنون پرداخته و در نهایت کیفیت مدل کلی که ترکیبی از مدل بیرونی و

درونی می باشد سنجیده شده است و در نهایت متغیرهای میانجی مورد بررسی قرار می گیرد. در ابتدا آزمون های مدل بیرونی انعکاسی ارائه می گردید.

در یک مدل انعکاسی متغیرهای مشاهده پذیر آن مدل بیرونی باید تک بعدی و همگن باشند بر همین اساس مقادیر بارهای عاملی بدست آمده از مدل بیرونی انعکاسی، کلیه بارهای عاملی هر متغیر باید بالای ۰.۷ باشد. بر اساس مقادیر بارهای عاملی بدست آمده از مدل اندازه گیری انعکاسی سوالات مولفه هایی را که مقدار بار عاملی آن ها کمتر از ۰.۷ است را از مدل حذف می نماییم. با توجه به مقادیر بدست آمده از مولفه هایی با شاخص های انعکاسی سوال MS4 از مولفه مدیریت احساسات و هیجانات خود، متعلق به متغیر مکنون هوش هیجانی و سوال RISK1 از متغیر مکنون ریسک پذیری حذف گردیدند؛ زیرا در صورت عدم حذف، روایی همگرا و واگرا مدل زیر سوال می رود.

شکل شماره ۲ مدل بیرونی اصلاح شده انعکاسی در حالت تخمین ضرایب استاندارد

شکل شماره ۳ مدل بیرونی اصلاح شده انعکاسی در حالت معناداری ضرایب

بررسی پایایی مدل پژوهش

پایداری درونی نشانگر میزان همبستگی بین یک متغیر (مولفه) و شاخص‌های مربوط به آن است. به منظور آزمون پایایی مدل بیرونی از چهار شاخص یا معیار آلفای کرونباخ، پایایی ترکیبی یا P دلوین-گلداشترین، پایایی RHO_A یا همبستگی درونی اسپیرمن شاخص‌ها و پایایی اشتراکی استفاده شده است. آلفای کرونباخ معیاری کلاسیک برای سنجش پایایی و سنجش مناسب برای ارزیابی پایداری درونی (سازگاری درونی) محسوب می‌گردد. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ نشانگر پایایی قابل قبول است (هیر و همکاران^۱، ۲۰۲۱). همانگونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود مقدارهای آلفای کرونباخ برای تمامی متغیرهای مکنون حد تعیین شده را رعایت کرده‌اند و نشان دهنده پایایی درونی مناسب شاخص‌های متعلق به هر یک از متغیرهای مدل تحقیق می‌باشد. میزان پایایی ترکیبی نیز برای تمامی سازه‌ها بیش از ۰/۷ بوده و نشانگر پایداری درونی مناسب متغیرهای تحقیق درون مدل پژوهش می‌باشد. مقدار ضریب پایایی همبستگی اسپیرمن نیز همانند شاخص همبستگی مرکب یا دلوین گلداشترین تفسیر می‌شود و همانطور که در جدول ۲ ملاحظه می‌شود کلیه متغیرها در این مدل توسعه یافته در سطح بسیار خوبی خبر از تعمیم‌پذیری نتایج مدل تحلیل عاملی یا بیرونی پژوهش که منعکس‌کننده‌ی قدرت تبیین واریانس شاخص‌ها از متغیرهای متناظر خویش می‌باشد را نمایان می‌سازد. برای سنجش پایایی اشتراکی

¹ Hair Jr, Joseph F., G. Tomas M. Hult, Christian M. Ringle.

از ضریب شاخص اشتراکی بهره می‌بریم که سهم تبیین واریانس هر یک از شاخص‌های انعکاسی را نسبت به متغیرهای متناظرش می‌بیند. طبق نظر هیر و همکارانش مقدار این شاخص باید بیشتر از ۰.۵ باشد. همانطور که از ضرایب جدول ۲ بر می‌آید کلیه ی متغیرهای مکنون این پژوهش دارای میانگین شاخص اشتراکی بالای ۰.۵ هستند. بنابراین پایایی اشتراکی و به تبع آن با توجه به سایر ضرایب پایایی مثل آلفای کرونباخ و پایایی مرکب و rho_a می‌توان ادعا کرد که مدل بیرونی یا اندازه‌گیری انعکاسی دارای پایایی می‌باشد. جمع بندی چهار آزمون پایایی نشان می‌دهد که پایایی نتایج پژوهش علی بر اساس مدل آن مورد تایید قرار می‌گیرد.

جدول شماره ۲: جدول آزمون پایایی مدل بیرونی انعکاسی

متغیرها	ضرایب آلفای کرونباخ	ضرایب پایایی ترکیبی	ضرایب پایایی همبستگی اسپیرمن	ضرایب پایایی اشتراکی
استفاده از احساسات و هیجانات	0.93	0.95	0.93	0.83
اعتماد به نفس	0.81	0.91	0.81	0.84
تفکر استراتژیک	0.83	0.89	0.84	0.67
درک احساسات و هیجانات	0.85	0.90	0.86	0.69
ریسک پذیری	0.82	0.88	0.82	0.65
مدیریت احساسات و هیجانات خود	0.86	0.91	0.87	0.78
مدیریت احساسات و هیجانات دیگران	0.94	0.96	0.94	0.85
کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری	0.85	0.89	0.85	0.56

بررسی روایی همگرا مدل پژوهش

هیر و همکارانش در سال ۲۰۰۶ دو شرط را برای بررسی روایی همگرا بیان نمودند که در این تحقیق هم مورد بررسی واقع شده است. شرط اول: $AVE > 0.5$ شرط دوم: $CR > AVE$ همانگونه که در جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود مقادیر معیار AVE برای تمامی مولفه‌ها یا متغیرهای مکنون تحقیق بیشتر از ۰/۵ است. این موضوع باعث تایید شرط اول روایی همگرا برای مدل پژوهش گشته است. از طرفی شرط دوم روایی همگرا که صحبت از بزرگتر بودن مقدار ضریب پایایی ترکیبی بیشتر از میانگین واریانس استخراجی است نیز در این جدول مورد تایید قرار می‌گیرد.

بررسی روایی واگرا مدل پژوهش

برای سنجش روایی واگرا یا تشخیصی نیز سه آزمون اصلی بارهای عرضی، آزمون فورنل و لارکر و آزمون چند خصیصه و چند روش انجام شده است. برای سنجش روایی واگرا از ماتریس بارهای عاملی متقابل استفاده شده

است. میزان همبستگی هر یک از سوالات تحقیق با متغیر متناظر مربوط به خود حداقل ۰.۱ بیش از میزان همبستگی آن شاخص با متغیرهای دیگر می‌باشد که نشان دهنده مناسب بودن روایی و اگرایی مدل‌های بیرونی تحقیق می‌باشد. خوشبختانه نتایج جدول ۳ فورنل و لارکر نیز نشان می‌دهد که میزان جذر AVE برای هر متغیر بیشتر از همبستگی بین آن متغیر و متغیرهای دیگر است و روایی و اگرایی بین متغیرهای مکنون مدل در این آزمون تایید می‌گردد.

جدول شماره ۳: همبستگی بین متغیرهای مکنون و قرارگیری جذر AVE روی قطر اصلی

کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری	مدیریت احساسات و هیجانات دیگران	مدیریت احساسات و هیجانات خود	ریسک‌پذیری	درک احساسات و هیجانات	تفکر استراتژیک	اعتماد به نفس	استفاده از احساسات و هیجانات
							0.91
						0.92	0.80
					0.82	0.48	0.52
				0.83	0.30	0.26	0.34
			0.80	0.35	0.19	0.24	0.26
		0.88	0.31	0.76	0.30	0.28	0.31
	0.92	-0.28	-0.15	-0.25	-0.06	-0.08	-0.06
0.75	-0.08	0.36	0.25	0.39	0.77	0.47	0.55

بعد از آزمون مدل‌های بیرونی انعکاسی به بررسی کیفیت مدل پرداخته شده است. محققان نظریه‌ها و ارتباط عملی تحلیل‌هایشان را بر اساس توانایی مدل‌هایشان برای پیش‌بینی‌های ابطال‌پذیر درباره مشاهدات جدید ارزیابی

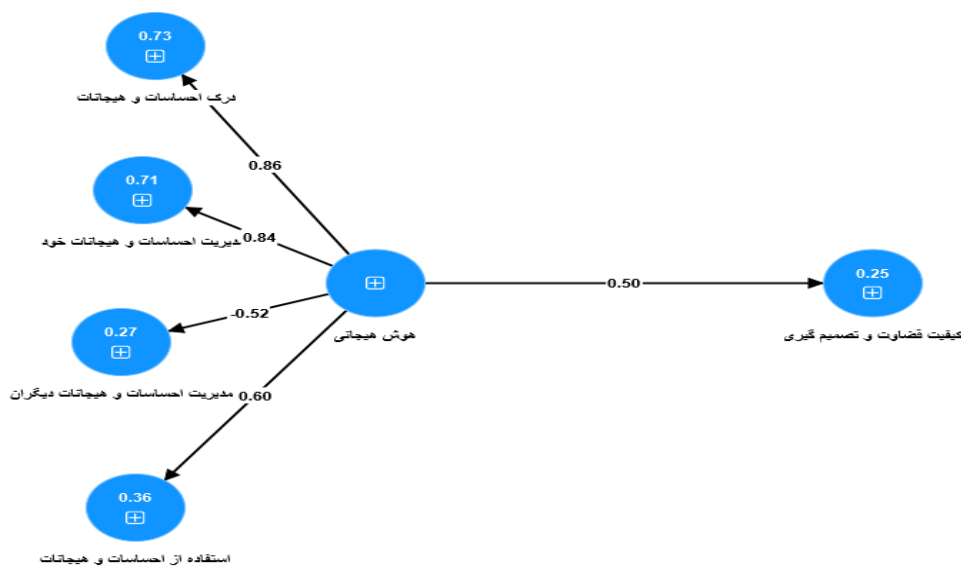
می‌کنند مقدار Q2 صفر یا کمتر نشان می‌دهد که قدرت پیش‌بینی تحلیل PLS-SEM برای آن شاخص حتی از ساده‌ترین معیار (یعنی شاخص نشانگر از نمونه مورد آزمایش) بهتر عمل نمی‌کند. برای آن شاخص‌هایی $Q2 > 0$ دارند، محققان باید در مرحله بعدی مقادیر RMSE یا MAE را با معیار ساده LM مقایسه کنند. همانطور که در جدول ۴ مشخص است اکثریت (یا همان تعداد) شاخص‌ها در تحلیل PLS-SEM خطاهای پیش‌بینی کمتری نسبت به LM داشته‌اند و این نشان‌دهنده قدرت پیش‌بینی متوسط است.

جدول شماره ۴: جدول روایی متقاطع شاخص اشتراکی

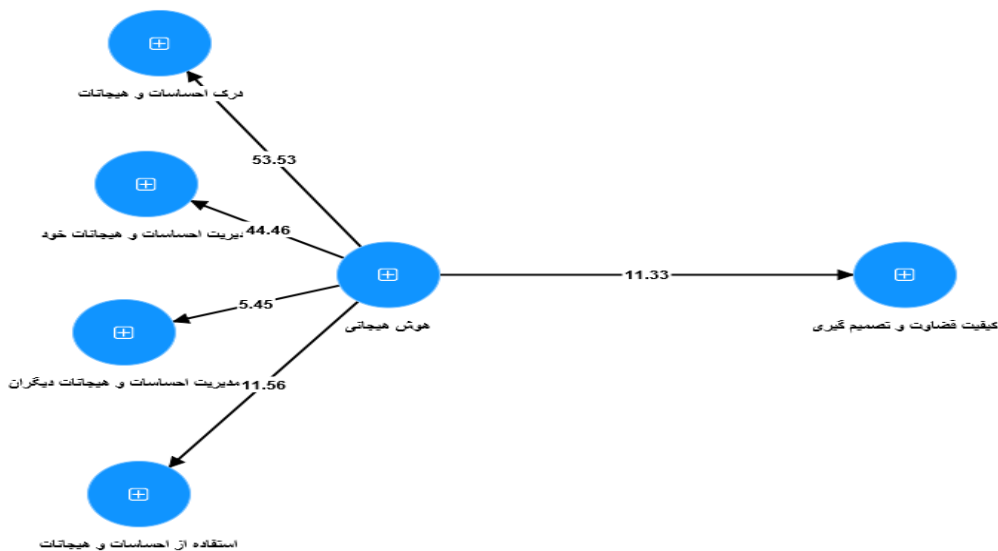
	Q ² predict	PLS-SEM_RMSE	PLS-SEM_MAE	LM_RMSE	LM_MAE
U1	0.30	0.58	0.45	0.00	0.00
U2	0.42	0.51	0.40	0.00	0.00
U3	0.40	0.53	0.42	0.00	0.00
U4	0.37	0.52	0.41	0.00	0.00
SELF1	0.29	0.57	0.44	0.42	0.29
SELF2	0.23	0.59	0.45	0.50	0.35
ST1	0.16	0.71	0.54	0.70	0.53
ST2	0.16	0.65	0.50	0.65	0.50
ST3	0.10	0.64	0.47	0.63	0.47
ST4	0.11	0.66	0.50	0.65	0.50
PQ1	0.35	0.66	0.51	0.00	0.00
PQ2	0.58	0.57	0.45	0.00	0.00
PQ3	0.49	0.63	0.49	0.00	0.00
PQ4	0.52	0.63	0.51	0.00	0.00
RISK2	0.07	0.95	0.80	0.97	0.81
RISK3	0.12	0.91	0.77	0.93	0.77
RISK4	0.08	0.95	0.78	0.98	0.79
RISK5	0.10	0.99	0.83	1.00	0.84
MS1	0.55	0.63	0.50	0.00	0.00
MS2	0.59	0.61	0.49	0.00	0.00
MS3	0.44	0.67	0.52	0.00	0.00
MO1	0.15	0.88	0.68	0.00	0.00
MO2	0.21	0.86	0.66	0.00	0.00
MO3	0.18	0.82	0.63	0.00	0.00
MO4	0.19	0.94	0.77	0.00	0.00
QU1	0.10	0.70	0.54	0.69	0.54
QU2	0.14	0.63	0.48	0.62	0.48
QU3	0.16	0.57	0.40	0.57	0.42
QU4	0.16	0.61	0.44	0.62	0.45
QU5	0.18	0.52	0.37	0.52	0.39
QU6	0.18	0.61	0.44	0.61	0.45

تحلیل میانجی متغیرهای اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک پذیری

به منظور تحلیل متغیر میانجی از رویکرد بوت استرپینگ استفاده می‌کنیم. متغیر میانجی متغیری است که تمام یا بخشی از اثر متغیر مستقل بر وابسته را منوط به خود می‌کند بنابراین در تحلیل متغیر میانجی در مدل باید شکل مدل ساختاری پژوهش هم دارای مسیر مستقیم C (مسیر مستقیم) و هم دارای مسیر غیر مستقیم $a \times b$ (مسیر غیر مستقیم) باشد. بنابراین باید یک بار مدل را بدون حضور متغیر میانجی و بار دیگر با حضور متغیر میانجی اجرا گردد. ابتدا مدل را بدون حضور متغیرهای اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک اجرا می‌نماییم. زمانی که متغیر میانجی در مدل حضور ندارد باید مسیر مستقیم و اثر آن از نظر آماری معنادار باشد. نتایج معناداری مسیر مستقیم (ضریب مسیر: ۰.۵۰ و مقدار معناداری: ۱۱.۳۳) در شکل شماره ۴ و ۵ نشان می‌دهد هر کدام از سه متغیر میانجی اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک‌پذیری دارای یک مسیر مستقیم هستند. در گام دوم، مدل را با حضور متغیرهای میانجی اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک‌پذیری اجرا می‌کنیم. تا مقادیر ضرایب مسیر و معناداری آن‌ها را برای مسیرهای غیر مستقیم بدست آوریم.

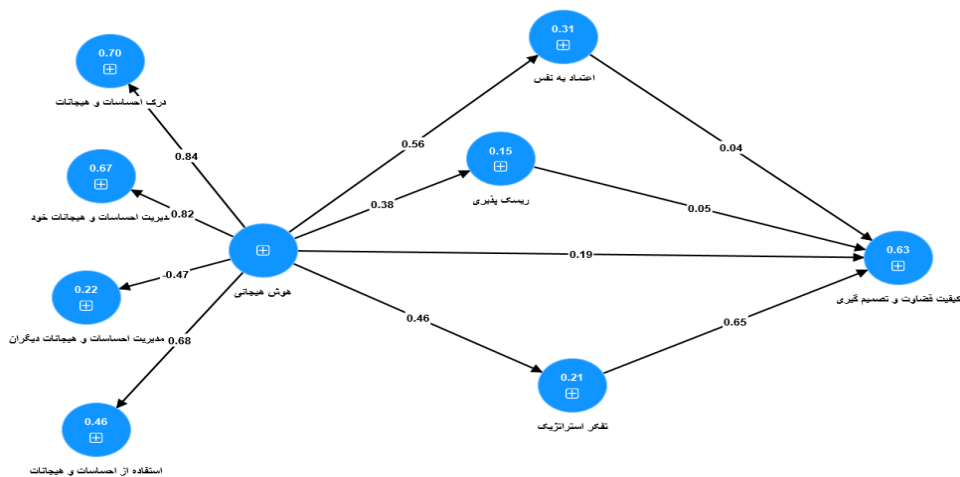
شکل شماره ۴ مدل تحلیل میانجی بدون حضور متغیرهای اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک‌پذیری در حالت تخمین ضرایب استاندارد

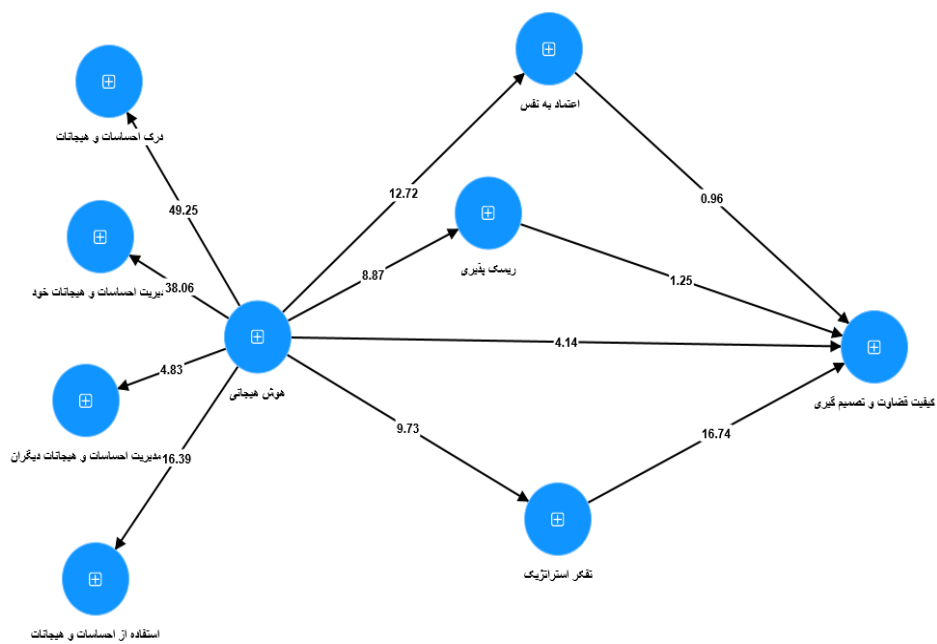
شکل شماره ۵ مدل تحلیل میانجی بدون حضور متغیرهای اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک پذیری در حالت معناداری ضرایب

آزمون مدل درونی: معیارهای آزمون مدل درونی شامل آزمون معناداری ضرایب مسیر، شاخص ضریب تعیین متغیرهای درونزا و شاخص ارتباط پیش بین (Q^2) می باشد.

آزمون معناداری ضرایب مسیر: مدل درونی مدلی است که در آن روابط بین متغیرهای مکنون مورد توجه قرار می گیرد. باید توجه داشت که یک مدل عمومی معادلات ساختاری از چندین مدل بیرونی و فقط یک مدل درونی تشکیل می شود. به عبارتی در یک مدل مسیر فقط و تنها فقط یک مدل درونی وجود دارد.

شکل شماره ۶ مدل درونی یا ساختاری در حالت تخمین ضرایب استاندارد

شکل شماره ۷ مدل درونی یا ساختاری در حالت معناداری ضرایب

معناداری فرضیات اصلی پژوهش

جهت بررسی فرضیه اول پژوهش مبنی بر اینکه «هوش هیجانی بر اعتماد به نفس تاثیر دارد.»
فرض آماری بصورت زیر تنظیم می شود .

$$H_0: \beta=0$$
$$H_1: \beta \neq 0$$

مطابق با جدول شماره ۵، در آزمون فرضیه اول مقدار آماره $T.V.A.L.U.E$ برابر با ۱۲.۷۲ و خارج از بازه $+1.96$ و -1.96 می باشد. بنابراین با اطمینان ۹۹ درصد می توان گفت فرض H_0 رد و فرض H_1 که همان فرضیه پژوهش است معنادار می باشد و علامت ضریب مسیر (۰.۵۶) نشان می دهد این تاثیر مثبت و معنادار است. بنابراین می توان نتیجه گرفت هوش هیجانی بر اعتماد به نفس تاثیر معنادار دارد.

جهت بررسی فرضیه دوم پژوهش مبنی بر اینکه « هوش هیجانی بر ریسک پذیری تاثیر دارد.» که فرض آماری بصورت زیر تنظیم می شود.

$$H_0: \beta=0$$
$$H_1: \beta \neq 0$$

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول شماره ۵ ، می توان دریافت که بر اساس مقدار آماره $T.V.A.L.U.E$ برابر با ۸.۸۷ می باشد هوش هیجانی در سطح احتمال ۹۹ درصد بر ریسک پذیری تاثیر دارد. بنابراین، فرض H_0 رد و فرض H_1 که همان فرضیه پژوهش است معنادار می شود. همچنین علامت ضرایب مسیر (۰.۳۸) این فرضیه در جدول ۵ نشان می دهد که این تاثیر معنادار مثبت و مستقیم است.

جهت بررسی فرضیه سوم پژوهش مبنی بر اینکه « هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم گیری و قضاوت تاثیر دارد.» فرض آماری بصورت زیر تنظیم می شود.

$$H_0: \beta=0$$
$$H_1: \beta \neq 0$$

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۵ می توان دریافت که بر اساس مقدار آماره $T.V.A.L.U.E$ (۴.۱۴) هوش هیجانی در سطح احتمال ۹۹ درصد بر کیفیت تصمیم گیری و قضاوت تاثیر دارد. بنابراین، فرض H_0 رد و فرض H_1 که همان فرضیه پژوهش است معنادار می شود. همچنین علامت ضرایب مسیر (۰.۱۹) این فرضیه در جدول ۵ نشان می دهد که این تاثیر معنادار مثبت و مستقیم است.

جهت بررسی فرضیه چهارم پژوهش مبنی بر اینکه « هوش هیجانی بر تفکر استراتژیک تاثیر دارد.» که فرض آماری بصورت زیر تنظیم می شود.

$$H_0: \beta=0$$
$$H_1: \beta \neq 0$$

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۵، می توان دریافت که بر اساس مقدار آماره $T.V.A.L.U.E$ (۹.۷۳) هوش هیجانی در سطح احتمال ۹۹ درصد بر تفکر استراتژیک تاثیر دارد. بنابراین، فرض H_0 رد و فرض H_1 که همان

فرضیه پژوهش است معنادار می‌شود. همچنین علامت ضرایب مسیر (۰.۴۶) این فرضیه در جدول ۵ نشان می‌دهد که این تاثیر معنادار مثبت و مستقیم است.

جدول شماره ۵: ضرایب مسیر و معناداری ضرایب مسیر فرضیات اصلی پژوهش

نتایج	معناداری	ضرایب مسیر	فرضیه‌ها
تائید	۰.۵۶	۱۲.۷۲	هوش هیجانی بر اعتماد به نفس تاثیر دارد.
تائید	۰.۳۸	۸.۸۷	هوش هیجانی بر ریسک پذیری تاثیر دارد.
تائید	۰.۱۹	۴.۱۴	هوش هیجانی بر کیفیت و قضاوت تصمیم‌گیری تاثیر دارد.
تائید	۰.۴۶	۹.۷۳	هوش هیجانی بر تفکر استراتژیک تاثیر دارد.
رد	۰.۰۴	۰.۹۶	نقش میانجی اعتماد به نفس بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری
رد	۰.۰۵	۱.۲۵	نقش میانجی ریسک‌پذیری بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری
تائید	۰.۶۵	۱۶.۷۴	نقش میانجی تفکر استراتژیک بر رابطه بین هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری

آزمون R square یا R^2 (ضریب تعیین)

این معیار در بخش ساختاری مدل سازی معادلات ساختاری به کار می‌رود و نشان از مقدار پیش بینی رفتار یک متغیر دورن‌زا توسط یک یا چند متغیر برون‌زا دارد. هر چه مقدار این معیار برای متغیرهای درون‌زای مدل درونی بیشتر باشد نشان از انتخاب مناسب متغیرهای انتخاب شده در مدل دارد. چین (۱۹۹۸) سه مقدار ۰/۱۹؛ ۰/۳۳؛ و ۰/۶۷ را به عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای معیار R^2 یا R square معرفی کرده است (چین و مارکولیدس^۱، ۱۹۹۸). با توجه به جدول شماره ۶ مقدار R^2 در مورد سازه درون‌زای اعتماد به نفس با توجه به مقادیر چین در سطحی متوسط قرار دارد. در حقیقت سازه هوش هیجانی به همراه ابعاد آن توانسته است در سطح نزدیک به متوسطی به میزان ۳۱٪ از رفتار سازه اعتماد به نفس را پیش بینی و تبیین واریانس نماید که تاثیر آن معنادار و قابل ملاحظه است. همچنین این سازه با توجه به مقادیر چین در سطحی ضعیف و نزدیک به متوسط و به میزان ۱۵٪ و ۲۱٪ از رفتار سازه ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک را مورد پیش‌بینی قرار داده است و با توجه به ادبیات آماری سهم بسیار ضعیفی است.

^۱ Chin & Marcoulides.

اما در نهایت ۴ سازه هوش هیجانی، اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک پذیری روی هم رفته به هدف غایی و نهایه یک پژوهش علی دست یافته اند و روی هم رفته در سطحی قوی بنا بر مقدار چین یعنی ۰.۶۳ از رفتار متغیر کیفیت قضاوت و تصمیم گیری را پیشبینی کرده و این خبر از دقت بالای پیشبینی رفتار این متغیر در قالب یک مدل ساختاری می دهد و محقق از آن می تواند به عنوان مهمترین دستاورد پژوهش خود یاد نماید.

معیار Q square یا Q^2 (شاخص ارتباط پیش بین)

همچنین معیار Q square یا Q^2 این معیار که توسط استون و گیزر^۱ (۱۹۷۵) معرفی شد، قدرت پیش بینی مدل را مشخص می سازد. به اعتقاد آنها مدل هایی که دارای کیفیت پیش بینی بخش ساختاری قابل قبول هستند، باید قابلیت پیش بینی شاخص های مربوط به متغیر های مکنون مدل را داشته باشند نتایج جدول ۶ نشان می دهد شاخص های پیش بین همه متغیرهای پنهان از صفر بالاتر است و همچنین مقایسه بین دو شاخص RMSE و MAD نشان از این مهم دارد که خوشبختانه کیفیت هیچ یک از متغیرهای پنهان مدل ضعیف و مردود و حتی متوسط نمی باشد.

جدول شماره ۶: معیار Q square یا Q^2 متغیرهای پنهان-square یا R^2 (ضریب تعیین)

R-square	MAE	RMSE	Q^2 predict	متغیرهای پنهان
0.31	0.66	0.84	0.31	اعتماد به نفس
0.21	0.70	0.90	0.20	تفکر استراتژیک
0.15	0.76	0.93	0.14	ریسک پذیری
0.63	0.66	0.86	0.27	کیفیت قضاوت و تصمیم گیری

تحلیل میانجی متغیر اعتماد به نفس

پس از معناداری مسیر مستقیم a با توجه به شکل ۴ و ۵، نتایج مسیر های غیر مستقیم پس از حضور متغیر های میانجی در شکل شماره ۶ و ۷ جدول شماره ۵ نشان داده شده است. در تحلیل میانجی گر متغیر اعتماد به نفس برای دو متغیر مستقل هوش هیجانی و وابسته کیفیت قضاوت و تصمیم گیری مشاهده می شود که a یعنی تاثیر هوش هیجانی بر اعتماد به نفس بر اساس شاخص معناداری t value (۱۲.۷۲) معنادار است و مسیر b یعنی تاثیر اعتماد به نفس بر کیفیت تصمیم گیری بر اساس شاخص معناداری t value معنادار نیست (۰.۹۶)، بنابراین a x b هم غیر معنادار است و محقق وارد مرحله نهایی تحلیل میانجی، نمی گردد. بنابراین متغیر اعتماد به نفس متغیر میانجی نیست.

¹ Stone & Geisser

تحلیل میانجی متغیر ریسک پذیری

در تحلیل میانجی گری متغیر ریسک پذیری برای دو متغیر مستقل هوش هیجانی و وابسته کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری مطابق با شکل شماره ۶ و ۷ و جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود که a یعنی تاثیر هوش هیجانی بر ریسک‌پذیری بر اساس شاخص معناداری t value (۸.۸۷) معنادار است و مسیر b یعنی تاثیر ریسک‌پذیری بر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری بر اساس شاخص معناداری t value معنادار نیست (۱.۲۵)، بنابراین $a \times b$ هم‌غیرمعنادار است و محقق وارد مرحله نهایی تحلیل میانجی، نمی‌گردد. بنابراین متغیر ریسک‌پذیری متغیر میانجی نیست.

تحلیل میانجی متغیر تفکر استراتژیک

نتایج پس از حضور میانجی‌گر در شکل‌های ۶ و ۷ جدول ۵ قابل مشاهده است. اکنون باید معناداری مسیر غیر مستقیم را برای متغیر تفکر استراتژیک تحلیل میانجی بررسی نمود. در تحلیل میانجی‌گر متغیر تفکر استراتژیک برای دو متغیر مستقل هوش هیجانی و وابسته کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری مشاهده می‌شود که هم a یعنی تاثیر هوش هیجانی بر تفکر استراتژیک بر اساس شاخص معناداری t value (۹.۷۳) معنادار است و هم مسیر b یعنی تاثیر تفکر استراتژیک بر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری (۱۶.۷۴)، بنابراین $a \times b$ هم‌معنادار است و محقق وارد مرحله نهایی تحلیل میانجی می‌شود و شاخص شمول واریانس یا VIF را بررسی نماید.

$$VAF = (a \times b) / (a \times b) + c$$

$$VAF = 0.374$$

با توجه به مقدار شمول واریانس و مطابقت دادن با الگوریتم تحلیل میانجی با روش مدرن بوت استرپینگ متغیر تفکر استراتژیک یک متغیر میانجی برای دو متغیر مستقل هوش هیجانی و وابسته کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری است و این نوع میانجی در دسته میانجی‌گر جزئی برای دو متغیر مستقل هوش هیجانی و وابسته کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری می‌باشد. خلاصه نتایج تحلیل متغیرهای میانجی در جدول شماره ۷ نمایش داده شده است.

جدول شماره ۷: خلاصه بررسی نقش میانجی‌گر سه سازه اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک‌پذیری

ضرایب مسیر	a	b	c	axb	(axb)+c	VAF
تحلیل ۱	۰.۵۶	۰.۰۴	۰.۵۰			
تحلیل ۲	۰.۳۸	۰.۰۵	۰.۵۰			
تحلیل ۳	۰.۴۶	۰.۶۵	۰.۵۰	۰.۲۹۹	۰.۷۹۹	۰.۳۷۴

بحث و نتیجه‌گیری

هدف اصلی پژوهش حاضر، بررسی تاثیر هوش هیجانی به عنوان یکی از عوامل مهم روانشناختی کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری، بر ویژگی‌های شخصیتی اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری، تفکر استراتژیک و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری و تبیین رابطه هوش هیجانی و کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری با در نظر گرفتن متغیرهای میانجی اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک می‌باشد. پس از جمع‌آوری داده‌های مورد نظر از حجم نمونه ۳۶۶ نفر از سرمایه‌گذاران دارای کد بورسی و ارائه مدل مفهومی پژوهش که جزء معدود پژوهش‌هایی است که تاثیر چندین متغیر موثر بر کیفیت تصمیم‌گیری را همزمان در قالب یک مدل واحد مورد بررسی قرار داده است و اطمینان از پایایی، روایی و کیفیت مدل بیرونی، به آزمون فرضیات پژوهش پرداختیم. نتایج آزمون فرضیات نشان دادند که هوش هیجانی به عنوان یکی از فاکتورهای مهم و موثر بر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری است و ارتباط معنادار و مثبت با این متغیر دارد. همچنین یافته‌ها حاکی از آن است که هوش هیجانی بر ویژگی‌های شخصیتی اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک تاثیر مثبت و معناداری دارد. مطابق با ادبیات ارائه شده، هوش هیجانی عامل اساسی در شکوفایی افراد در دستیابی به موفقیت‌های زندگی است و از طرفی بخش فردی هوش هیجانی به عنوان ظرفیت یک فرد در توجه به کنترل احساسات از جمله اعتماد به نفس، ذهن آگاه، وجود استقلال و هدایت تفکر را نشان می‌دهد (آپادحیای، تالوار، تیواری، گجرال ۲۰۲۰). واندر پال (۲۰۲۱) از جمله محققانی است که نشان داد هوش هیجانی تاثیر مثبتی بر تصمیمات و عملکرد سرمایه‌گذار دارد و اثبات کرد سطوح بالای هوش هیجانی خود کنترلی را تحریک و خود آگاهی از سرمایه‌گذار حمایت و به تصمیمات مثبت کمک می‌کند. این یافته‌ها با نتایج حاصل از مطالعه ذیمان و راجه (۲۰۱۸)، وان و همکاران^۱ (۲۰۱۹) نیز مطابقت دارد اما با نتایج حاصل از یافته‌های موسوی شیری و همکاران در سال ۱۳۹۴ هم سو نیست. موسوی شیری و همکاران در سال ۱۳۹۴ نشان دادند که رابطه معناداری بین هوش هیجانی و کیفیت تصمیم‌گیری مالی وجود ندارد. به گفته واندرپال از آنجایی که سرمایه‌گذاران به ریسک‌ها شک دارند، از هوش هیجانی بیشتری در تصمیم‌گیری خود استفاده می‌کنند تا از زبان‌های قابل توجه جلوگیری کنند و این توسط یافته‌های ذیمان و راهجا (۲۰۱۸)، ماریاتی سانچز و همکاران (۲۰۲۰) مورد تأیید قرار گرفته و نشان می‌دهند که هوش هیجانی با ریسک‌پذیری ارتباط معناداری دارد. سانچز لویز و همکاران (۲۰۲۲) نیز نشان دادند که هوش هیجانی با رفتار پر خطر در حوزه‌های اخلاقی و بهداشتی رابطه منفی و با حوزه‌های اجتماعی و تفریحی رابطه مثبت دارد. همچنین آرن و همکاران (۲۰۲۲)، آپادحیای و همکاران (۲۰۲۰)، و کلر (۲۰۱۷) از جمله محققانی بودند که مطابق با پژوهش حاضر اثبات کردند که بین هوش هیجانی و اعتماد به نفس رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. پژوهش حاضر جز معدود پژوهش‌هایی است که به بررسی تاثیر هوش هیجانی بر تفکر استراتژیک به عنوان یکی از ویژگی‌های شخصیتی و تاثیر تفکر استراتژیک بر کیفیت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری پرداخته است. نتایج یافته‌ها نشان می‌دهد که هوش هیجانی بر تفکر استراتژیک رابطه مثبت و معناداری دارد و این با یافته‌های استپتو وارن و همکاران (۲۰۱۱) مطابقت دارد. این نویسنده به اهمیت تفکر استراتژیک در تصمیم‌گیری‌های سازمانی اشاره می‌کند و معتقد است

¹ Vaughan, Laborde, and Mcconville 2019

تفکر استراتژیک در تصمیم‌گیری‌ها موجب زنده ماندن سازمان در یک محیط پویا می‌شود. نتایج پژوهش با یافته‌های بسیاری از مطالعات انجام شده هم‌سو و مطابقت دارد و حاکی از آن است که سرمایه‌گذاران با هوش هیجانی بالا، اعتماد به نفس، ریسک‌پذیری و تفکر استراتژیک بالایی دارند و تاثیر مثبت و معنادار هوش هیجانی بر کیفیت سرمایه‌گذاری را می‌توان مزیت مهم در بازارهای مالی پر رقابت امروزی دانست. اما در بررسی تاثیر متغیرهای تفکر استراتژیک، اعتماد به نفس و ریسک‌پذیری به عنوان متغیر میانجی بین متغیر هوش هیجانی و متغیر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری نشان داده شد که متغیر تفکر استراتژیک نقش میانجی‌گری ضعیف و اعتماد به نفس و ریسک‌پذیری نقش میانجی‌گری بین این دو متغیر را ندارند. در حالی که بسیاری از پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اعتماد به نفس و ریسک‌پذیری بر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری رابطه معناداری دارد. ربوی و همکاران (۲۰۲۰)، باکار و یی (۲۰۱۶)، پهلوی و اکتاویانی (۲۰۱۸) از جمله محققینی هستند که به رابطه معنادار اعتماد به نفس با تصمیم‌گیری و باروا و پریخ (۲۰۱۸) به رابطه معنادار ریسک و تصمیم‌گیری اشاره نمودند. شاید بتوان تضاد این نتایج را با یافته‌های برنان ولو (۲۰۱۱) توجیه نمود. دی بونت و همکاران (۲۰۱۳) به نقل از برنان ولو (۲۰۱۱) توضیح می‌دهد که تصمیمات انسان محصول غریزه، عادت، احساسات و عقل است و ترکیب دقیق این عوامل بستگی به زمان، مکان و شرایط دارد. شاید بتوان دلیل تضاد یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص عدم معناداری اعتماد به نفس و ریسک‌پذیری با سایر پژوهش‌ها را شرایط زمانی و مکانی این پژوهش با سایر پژوهش‌ها و یا حتی سایر عوامل موجود از جمله اعتماد به اقتصاد دانست به طوری کاپاک و همکاران (۲۰۲۰) اعتماد به اقتصاد را یکی از عوامل تعیین‌کننده قوی برای تصمیمات خانوارها در خرید اوراق قرضه و دارایی‌های پرخطر دانستند. به همین منظور یکی از پیشنهادهای پژوهش حاضر برای تحقیقات آتی، بررسی تاثیر عوامل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و یا حتی قومیت به عنوان متغیرهای تعدیلی و مداخله‌گر در پژوهش‌هایی با این مضامین و پاسخ به این سوال که آیا عوامل ذکر شده می‌تواند توجیهی در نتایج متضاد این پژوهش با پژوهش‌های سایر کشورها دانست؟ از دیگر پیشنهادها پژوهش می‌توان به نظر گرفتن سایر متغیرهای روانشناختی مانند سواد مالی، انگیزه، هوش شناختی و... در مدل پژوهش حاضر و یا ورود متغیرهای جمعیت شناختی مانند جنسیت، میزان تحصیلات، میزان تجربه در سرمایه‌گذاری و یا حتی رشته تحصیلی به عنوان متغیرهای مداخله‌گر و تعدیل‌گر به مدل مفهومی ارائه شده دانست. اما در نهایت نتیجه‌گیری پژوهش حاضر حاکی از آن است که چهار سازه هوش هیجانی، اعتماد به نفس، تفکر استراتژیک و ریسک‌پذیری روی هم رفته ۶۳ درصد از رفتار متغیر کیفیت قضاوت و تصمیم‌گیری را پیش‌بینی کند و این می‌تواند یافته بسیار مهمی در تحقیقات مالی رفتاری محسوب گردد.

همانطور که مطالعات متعدد مالی رفتاری نشان می‌دهند سرمایه‌گذاران در فرایند تصمیم‌گیری‌های خود مطابق با تصور اقتصاددانان منطقی رفتار نمی‌کنند و تصمیمات آنها تحت تاثیر احساسات و عوامل روانشناختی قرار می‌گیرد. اما متأسفانه سرمایه‌گذاران از تاثیر جنبه‌های روانشناختی رفتاری بر تصمیمات خود آگاهی ندارند و آنها را نادیده می‌انگارند و در تصمیمات مالی خود بیشتر بر تحلیل بنیادی و تکنیکال تکیه می‌کنند. به همین دلیل نتایج مطالعه حاضر می‌تواند برای سرمایه‌گذاران منفرد، مشاوران مالی، کارگزاری‌ها و حتی دولت‌حائز

اهمیت باشد و مزایای عملی قابل توجهی برای این افراد ایجاد کند. سرمایه گذاران منفرد باید از تاثیر عوامل روانی بر کیفیت تصمیماتشان آگاه شوند و بدانند که این عوامل چگونه فرایند تصمیم گیری آنها را تحت تاثیر قرار می دهند. آنان با مطالعه نتایج پژوهش حاضر این فرصت را خواهند داشت با کنترل احساسات و تقویت هوش هیجانی و تفکر استراتژیک خود با اشتباهات روانی سرمایه گذاری مبارزه کرده و موجب بهبود بازده سرمایه گذاری های خود گردند. نتایج این مطالعه باید توسط کارگزاران و مشاوران مالی نیز مورد توجه قرار گیرد تا با درک روانشناسی سرمایه گذاری، در سودآوری تصمیمات سرمایه گذاری کمک نمایند. در نهایت دولت‌ها می توانند با آگاهی از تاثیر عوامل روانشناختی سرمایه گذاری و ایجاد بستری در برگزاری دوره های آموزشی در جهت شناسایی این عوامل اقدام نمایند و با برگزاری دوره های کنترل احساسات و تقویت هوش هیجانی و تفکر استراتژیک سرمایه گذاری، کمک بسزایی در سودآوری سرمایه گذاری ها داشته باشند.

در نهایت تحقیق حاضر مانند تمام پژوهش ها با محدودیتهایی مواجه بوده است که در دسترس نبودن سرمایه گذاران منفرد و عدم تمایل بسیاری از این افراد برای همکاری را می توان از مهمترین این محدودیت ها نام برد. امید است با آگاهی سرمایه گذاران منفرد از تاثیر نتایج پژوهش های کاربردی بر بهبود کیفیت تصمیم گیری، محدودیت های موجود کاهش یابد.

فهرست منابع

- * صادقی، م.ر، قاسمی، ب. (۱۴۰۰). بررسی نقش تفکر استراتژیک و اولویت بندی معیارهای انتخاب تأمین کنندگان در مدیریت زنجیره تأمین با تمرکز بر پارادایم لاج. پژوهشهای مدیریت راهبردی، شماره ۸۲
- * محمدی، م، مرتضوی، م، اسدی، ح، واحدی، ا. (۱۳۹۲). بررسی رابطه تعهد سازمانی با هوش هیجانی با رویکرد تفکر استراتژیک، فصلنامه مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد سنجند، شماره ۲۶
- * نکویی زاده، م، گل محمدی، ع، گل محمدی، م. (۱۳۹۳). بررسی ارتباط بین تفکر استراتژیک و هوش هیجانی. مدیریت فردا، شماره ۳۹، ۸۵-۹۸.
- * بهرامی، س، توسکی، ا.ف. (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین اعتماد به نفس بیش از حد مدیران و تأمین مالی داخلی و کارایی سرمایه گذاری. فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری، شماره ۷۸، ۱-۱۶.
- * بیاضی، ع.ط، کردنائیچ، ا، حسینی، خ، ح، دانایی، ح.ف. (۱۳۹۸). شناسایی و تبیین عناصر تفکر استراتژیک، اندیشه مدیریت راهبردی، شماره ۲، ۱۱۷۱-۲۰۴
- * فرهنگی، ع.ا، دهقان، م.ن. (۱۳۹۸). عوامل موثر بر تفکر استراتژیک، مدیریت بازاریابی، شماره ۹.
- * ناطق گلستان، ا، زینبی، ن. (۱۴۰۰). تأثیر ویژگیهای شخصیتی بر ادراک ریسک سرمایه گذاران بورس اوراق بهادار؛ تحلیل نقش میانجی تمایل به ریسک، فصلنامه علمی پیشرفتهای مالی و سرمایه گذاری، سال دوم، شماره چهارم

- * لاری سمنانی، ب. (۱۳۹۷). بررسی تأثیر حالتهای روحی در ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی - پژوهشی مدیریت دارایی و تأمین مالی، سال ششم، شماره اول
- * هاشمی، س.، ع. رهروی دستجردی، ع.، حیدریان دولت‌آبادی، م. (۱۴۰۱). تأثیر الگوهای تصمیم‌گیری احساسی سرمایه‌گذاران بر عملکرد شرکت. *تحقیقات مالی*
- * اشعری، ا.، خدابخش، ر.، خمایی، س. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی بر ریسک‌پذیری سرمایه‌گذاران، *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، 11(43), 105-120
- * صمدی، ع.، سهرابی، ر.، رضائی، ا.، مقصودی، ن. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر هوش هیجانی بر تصمیم‌گیری مالی با نقش میانجی‌گری خلق و خوی سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش‌های مالی و رفتاری در حسابداری، دوره دوم، شماره اول. ۲۲-۱
- * قاسمی، ا.، صراف، ف.، حمیدیان، م.، دارابی، ر. (۱۴۰۱). تأثیر هوش هیجانی بر عملکرد صندوق‌های سرمایه‌گذاری در ایران با تأکید بر حسابداری ذهنی، فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، دوره ۱۱، شماره ۲، ۴۸۱-۵۰۵
- * موسوی شیرینی، س.، م. بخشیان، ع.، براتی، ه. (۱۳۹۵). تأثیر هوش هیجانی بر کیفیت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه‌گذاری، سال پنجم، شماره هفدهم.
- * مرادی، م.، الماسی، آ. م. (۱۳۹۸). *روش پژوهش عملگرا* (چاپ دوم). انتشارات آکادمی تحلیل آماری ایران.
- * Hess, J. D., & Bacigalupo, A. C. (2008). Enhancing decisions and decision-making processes through the application of emotional intelligence skills. 710-721. <https://doi.org/10.1108/00251741111130805>
- * Putu, N., Darmayanti, A., Luh, N., Wiagustini, P., Gede, L., Artini, S., Candraningrat, I. R., & Udayana, U. (2022). REVISITING INVESTOR BEHAVIOUR IN RISKY. 9(1), 1-17. <https://doi.org/10.24252/minds.v9i1.26690>
- * Bakar, S., & Yi, A. N. C. (2016). The Impact of Psychological Factors on Investors' Decision Making in Malaysian Stock Market: A Case of Klang Valley and Pahang. *Procedia Economics and Finance*, 35(October 2015), 319-328. [https://doi.org/10.1016/s2212-5671\(16\)00040-x](https://doi.org/10.1016/s2212-5671(16)00040-x)
- * Hilton, D. J. (2010). The Psychology of Financial Decision-Making: Applications to Trading, Dealing, and Investment Analysis. *Psychology and Financial Markets 2001*, Vol. 2, No. 1, 37-53
- * Pertiwi, T. K., Wardani, N. I. K., & Septentia, I. (2020). Knowledge, Experience, Financial Satisfaction, and Investment Decisions: Gender As a Moderating Variable. *Jurnal Manajemen Dan Kewirausahaan*, 22(1), 57-64. <https://doi.org/10.9744/jmk.22.1.57-64>
- * Pastusiak R, Keller J, Monika Bolek. (2018). Self-confidence , gender , knowledge and experience impact on the investment effectiveness on capital market. June.
- * Boda, J. R., & Sunitha, G. (2018). INVESTOR ' S PSYCHOLOGY IN INVESTMENT DECISION MAKING : A BEHAVIORAL FINANCE APPROACH. 119(7), 1253-1261.
- * Ahmad, F. (2020). Personality traits as predictor of cognitive biases: moderating role of risk-attitude. *Qualitative Research in Financial Markets*, 12(4), 465-484. <https://doi.org/10.1108/QRFM-10-2019-0123>
- * Aren, A., & Hamamci, H. N. (2022). Evaluation of investment preference with phantasy , emotional intelligence , confidence , trust , financial literacy and risk preference. <https://doi.org/10.1108/K-01-2022-0014>
- * Dhiman, B., & Raheja, S. (2018). Do Personality Traits and Emotional Intelligence of Investors

- Determine Their Risk Tolerance? *Management and Labour Studies*, 43(1–2), 88–99. <https://doi.org/10.1177/0258042X17745184>
- * Mala, R., & Chand, P. (2015). Judgment and decision-making research in auditing and accounting: Future research implications of person, task, and environment perspective. *Accounting Perspectives*, 14(1), 1–50. <https://doi.org/10.1111/1911-3838.12040>
 - * Sashikala, V. & Chitramani, P. (2017). A Review on Emotional Intelligence and Investment Behavior. *International Journal of Management*, 8 (3), 32–41.
 - * Upadhyay, D., Talwar, S., Tiwari, S., & Gujral, H. (2020). Self-confidence a demeanor to emotional intelligence. *Proteus Journal*, 11(11), 120–134.
 - * Ahmad, M. (2018). Impact of neurotransmitters, emotional intelligence and personality on investor's behavior and investment decisions. *Pakistan Journal of Commerce and Social Science*, 12(1), 330–362.
 - * Lashgari, M. (2015). Decision making under uncertainty the impacts of emotional intelligence and behavioral patterns. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 19(2), 159–166.
 - * Aren, S., & Nayman Hamamci, H. (2020). Relationship between risk aversion, risky investment intention, investment choices: Impact of personality traits and emotion. *Kybernetes*, 49(11), 2651–2682. <https://doi.org/10.1108/K-07-2019-0455>
 - * Sánchez-López, M. T., Fernández-Berrocal, P., Gómez-Leal, R., & Megías-Robles, A. (2022). Emotional Intelligence and Risk Behaviour: A Risk Domain-Dependent Relationship. *Psicothema*, 34(3), 402–409. <https://doi.org/10.7334/psicothema2021.527>
 - * Vanderpal, G. A. (2021). Emotional Quotient and Intelligence Quotient on Behavioral Finance and Investment Performance. 15(2), 83–92.
 - * Baruah, M., & Parikh, A. K. kumar. (2018). Impact of Risk Tolerance and Demographic Factors on Financial Investment Decision. *GIS Business*, 13(5), 31–40. <https://doi.org/10.26643/gis.v13i5.3270>
 - * Mishra, K. C., & Metilda, M. J. (2015). A study on the impact of investment experience, gender, and level of education on overconfidence and self-attribution bias. *IIMB Management Review*, 27(4), 228–239. <https://doi.org/10.1016/j.iimb.2015.09.001>
 - * Riri, V., Manurang, A. H., & Kartika, T. R. (2020). The Effect of Overconfidence and Behavioural Motivation on Stock Investment Decisions. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 8(11), 503–511.
 - * Kübilay, B., Bayrakdaroğlu, A. (2016). An Empirical Research on Investor Biases in Financial Decision-Making, Financial Risk Tolerance and Financial Personality. *International Journal of Financial Research*, <http://ijfr.sciedupress.com> International Journal of Financial Research Vol. 7, No. 2.
 - * Cupák, A., Fessler, P., Hsu, J. W., & Paradowski, P. R. (2020). Confidence, Financial Literacy and Investment in Risky Assets: Evidence from the Survey of Consumer Finances. *Finance and Economics Discussion Series*, 2020(004). <https://doi.org/10.17016/feds.2020.004>
 - * Metawa, N., Kabir Hassan, M., Metawa, S., Faisal Safa, M. (2018). Impact of behavioral factors on investors' financial decisions: case of the Egyptian stock market. <https://doi.org/10.1108/IMEFM-12-2017-0333>
 - * Vaughan, Robert, Sylvain Laborde, and Christopher Mcconville. 2019. "The Effect of Athletic Expertise and Trait Emotional Intelligence on Decision-Making." 1391. <https://doi.org/10.1080/17461391.2018.1510037>.
 - * Chen, Chaoran et al. 2022. "Mediating Role of Optimism Bias and Risk Perception Between Emotional Intelligence and Decision-Making: A Serial Mediation Model." *Frontiers in Psychology* 13(June): 1–9.
 - * Keller, j. (2018). Self-confidence, gender, knowledge and experience impact on the investment

- effectiveness on capital market. *Entrepreneurship and Ma*, v. XVIII, NO.1.
- * Hair, J. F., Ringle, C. M., & Sarstedt, M. (2013). Partial Least Squares Structural Equation Modeling: Rigorous Applications, Better Results and Higher Acceptance. *Long Range Planning*, 46(1-2), 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2013.01.001>
 - * Chin W., & G, Marcoulides. (1998). The Partial Least Squares Approach to Structural Formula Modeling. *Advances in Hospitality and Leisure*, 8 (2) (January 1998), 5. Retrieved from <https://books.google.com/books?hl=en&lr=&id=EDZ5AgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA295&dq=The+partial+least+squares+approach+to+structural+equation+modeling&ots=49uH6qt2lk&sig=Fwg2GGFWp3LUMMjxMu9h4jbOXnA>
 - * Kumar, Parul, Aminul Islam, Rekha Pillai, and Taimur Sharif. 2023. "Heliyon Analysing the Behavioural , Psychological , and Demographic Determinants of Financial Decision Making of Household Investors." *Heliyon* 9(2): e13085. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e13085>.
 - * Shanmugam, K., Chidambaram, V., & Parayitam, S. (2023). Relationship Between Big-Five Personality Traits, Financial Literacy and Risk Propensity: Evidence from India. *IIM Kozhikode Society & Management Review*, 12(1), 85-101. <https://doi.org/10.1177/22779752221095282>
 - * Hair Jr, Joseph F., G. Tomas M. Hult, Christian M. Ringle, and M. S. (2021). *A primer on partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM)*. Sage publications.

Investigating the mediating role of factors affecting behavior (risk tolerance, self-confidence and strategic thinking) in the relationship between emotional intelligence and the quality of judgment and decision-making of investors

Zahra Mirzazadeh

PhD student, department of accounting, Damavand branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran
Mirzazadehz2021@gmail.com

Shohreh Yazdani

Assistant Professor, Department of Accounting, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran
"corresponding author"
Yazdani_82@yahoo.com

Mohammad Hamed Khan Mohammadi

Associate Professor, Department of Accounting, Damavand Branch, Islamic Azad University, Damavand, Iran
Dr.khanmohammadi@yahoo.com

Tahereh Mahmoodian Dastnaee

Assistant Professor, Department of Psychology, Behshahr Branch, Islamic Azad University, Behshahr, Iran
Ta.MD1360@iau.ac.ir

Abstract

The purpose of the current research is to explain the factors influencing behavior (risk taking, self-confidence and strategic thinking) on the relationship between emotional intelligence and the quality of investment judgment and decision making. The research method is analytical and correlational in terms of goal, and quantitative and applied in terms of the research process. The statistical population includes people with a stock exchange code, which was determined by the software to have a sample size of 366 people. In order to measure the variables, relevant standard questionnaires have been used. The data collected by SMART PLS/4 software has been analyzed and the results of the hypothesis test show that emotional intelligence has an effect on the personality traits of self-confidence, risk-taking, strategic thinking, and the quality of judgment and decision-making. It is positive and significant, and strategic thinking has a partial mediation role on the relationship between the independent variable of emotional intelligence and the dependent variable of judgment and decision-making quality, but the variables of self-confidence and risk-taking are not mediators. It is suggested that investors, by strengthening their emotional intelligence and strategic thinking, fight against the psychological mistakes of investing and improve the returns of their investments.

Keywords: emotional intelligence, self-confidence, risk-taking, strategic thinking, quality of judgment and decision-making

